

TEMA 6
L'IMPOST SOBRE LA RENDA DE LES PERSONES FÍSiques I
DE NO RESIDENTS

ÍNDEx

- I. INTRODUCCIÓ. FONTS NORMATIVES
- II. NATURALESa, OBJECTE I ÀMBIT D'APLICACIÓ
- III. FET IMPOSABLE I CLASSIFICACIÓ DE LES EXEMPCIONS.
 - A) RENDES NO SUBJECTES
 - B) RENDES EXEMPTES
- IV. ASPECTE PERSONAL, EL CONTRIBUENT:
 - A) RESIDÈNCIA
 - B) L'ATRIBUCIÓ DE RENDES
 - C) INDIVIDUALITZACIÓ DE RENDES
- V. PERÍODE IMPOSITIU, MERITACIÓ I IMPUTACIÓ TEMPORAL
- VI. RENDIMENTS DEL TREBALL
- VII. RENDIMENTS DEL CAPITAL IMMOBILIARI
- VIII. RENDIMENTS DEL CAPITAL MOBILIARI
- IX. RENDIMENTS D'ACTIVITATS ECONÒMIQUES
- X. GUANYS I PÈRDUES PATRIMONIALS
- XI. BASE IMPOSABLE I LIQUIDABLE GENERAL I DE L'ESTALVI
- XII. CÀLCUL DE L'IMPOST
- XIII. TRIBUTACIÓ FAMILIAR I GESTIÓ DE L'IMPOST
- XIV. RÈGIMS ESPECIALS
- XV. L'IMPOST SOBRE LA RENDA DELS NO RESIDENTS

I. INTRODUCCIÓ. FONTS NORMATIVES

L'IRPF és l'impost establert, dins del sistema tributari espanyol, sobre la **renda global** percebuda per tots i cada un dels **ciutadans**. Aquestes tres característiques defineixen exactament en què consisteix un impost semblant: *en primer lloc*, grava abans de res la **renda**, és a dir, la manifestació de capacitat econòmica més significativa; *en segon terme*, l'impost està establert sobre la **renda global**, és a dir, **personal**. Així, l'IRPF es caracteritza per sotmetre a gravamen la renda total del contribuent, amb independència del seu origen i per això se'l considera com un impost personal; i, finalment, l'impost és un tribut a càrrec de tots els ciutadans; per això, la mateixa denominació legal assenyala que recau sobre la renda de les "**persones físiques**".

Un impost d'aquestes característiques pot dir-se que constitueix un **component essencial** de qualsevol sistema tributari modern, i això s'explica per dues raons: *primera*, per la seua enorme **importància recaptatòria**; i *segona*, per la seua rellevància com a instrument **d'equitat social**, a causa dels seus efectes redistributius, ja que es tracta d'un impost configurat sobre la manifestació més evident de riquesa dels ciutadans, la seua renda personal, que permet gravar més intensament a qui més percep per mitjà de tipus de gravamen progressius, i fins i tot eximeix de l'impost els nivells més baixos de renda, per mitjà de l'establiment, si és el cas, d'un mínim exempt.

En resum, tal com ha constatat el Tribunal Constitucional (STC 134/1996, FJ 6) "és sobretot a través de l'impost sobre la renda de les persones físiques com es realitza la personalització del repartiment de la càrrega fiscal en el sistema tributari segons els criteris de capacitat econòmica, igualtat i progressivitat, la qual cosa el converteix en una figura impositiva primordial per a aconseguir que el nostre sistema tributari complisca els principis de justícia tributària que imposa l'art. 31.1 CE, donada la seua estructura i el seu fet imposable". En definitiva —conclou— "és innegable que l'Impost sobre la renda de les persones físiques, pel seu caràcter general i personal, i figura central de la imposició directa, constitueix una de les peces bàsiques del nostre sistema tributari", i és el tribut "en el qual el principi de capacitat econòmica i el seu correlat, el d'igualtat i progressivitat tributàries, troben una més cabal

projecció, de manera que és, tal vegada, l'instrument idoni per a assolir els objectius de redistribució de la renda (art. 131.1 CE) i de solidaritat (art. 138.1 CE) que la Constitució espanyola propugna (STC 19/1987, FJ 4) i que doten de contingut l'Estat social i democràtic de dret (art. 1.1 CE)".

Ara bé, pel que fa a la **implantació de l'IRPF a Espanya**, hem d'indicar que no va ser fins a 1978 quan, per mitjà de la Llei 44/1978, es va introduir en el nostre sistema tributari un autèntic impost modern sobre la renda personal, similar a l'existent en la generalitat dels països europeus. Fins a aquest moment, a Espanya només havien existit un conjunt d'impostos reals sobre determinades classes de renda (treball, capital, mixtes), que si bé durant algun temps van conviure amb el denominat impost general sobre la renda, la seua convivència va suposar un estrepitós fracàs.

L'evolució posterior de l'IRPF des de 1978 ha vingut marcada per **tres circumstàncies**: a) per l'augment constant de les declaracions presentades; b) per la millor gestió de l'impost per part de l'administració d'Hisenda i c) per un procés de contínues modificacions de la normativa de l'impost.

En l'actualitat, la norma reguladora de l'impost és la **Llei 35/2006, de 28 de novembre**, de l'impost sobre la renda de les persones físiques i el **Reial decret 439/2007, de 30 de març**, pel qual s'aprova el reglament de l'impost sobre la renda de les persones físiques. Ara bé, aquesta regulació resultaria incompleta si no es fera menció a les ordres ministerials que desenvolupen amb el detall necessari per a cada exercici els mòduls, signes i índexs dels diversos sectors integrants de les activitats econòmiques subjectes a la dita forma d'estimació (per exemple, l'Ordre HAP/2549/2012, de 28 de novembre, per la qual es desenvolupen per a l'any 2013 el mètode d'estimació objectiva de l'IRPF i el règim especial simplificat de l'IVA).

A més, la llei de l'impost es veu modificada cada any en certes matèries molt concretes (les previstes en la disposició final primera de la llei de l'impost) per la **Llei de pressupostos generals de l'Estat**, que durant molts anys serà complementada per la denominada llei "d'acompanyament", llei utilitzada per l'executiu per a modificar les matèries més heteròclites i, entre aquestes, en nombroses ocasions, la normativa d'aquest impost. Tampoc no s'han d'oblidar els nombrosos reials decrets llei que des de l'any 2011 han començat a proliferar en la matèria, i que s'han convertit

en la via ordinària per a introduir les modificacions oportunes a l'impost, com per exemple el Reial decret llei 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic —que va establir el gravamen complementari a la quota íntegra estatal per als exercicis 2012 i 2013— o el Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per a garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat —que va establir un increment al percentatge de retenció sobre determinats rendiments del treball i d'activitats professionals— quan ja des de la sentència 182/87 del Tribunal Constitucional es va proclamar que l'elevació del tipus de gravamen de l'IRPF per mitjà d'un reial decret llei “modifica substancialment la quantitat de la càrrega tributària que han de suportar els contribuents subjectes al dit impost, suposa una alteració substancial de la posició dels ciutadans en el conjunt del sistema tributari i afecta l'essència del deure constitucional de contribuir al sosteniment de les despeses públiques que enuncia l'art. 31.1 CE. Aquesta incidència essencial del precepte legal enjudiciat sobre el deure constitucional de contribuir comporta, senzillament, la vulneració d'un dels límits materials amb què l'art. 86.1 CE circumscriu l'ús de la potestat normativa que el govern pot exercir per mitjà del decret llei. [...] Per tot allò que s'ha exposat, hem de declarar que la modificació introduïda per l'art. 2 del Reial decret llei 5/1992 ha afectat el deure de contribuir a les despeses públiques establert en l'art. 31.1 CE i, per tant, infringeix el que disposa l'art. 86.1 CE i és, per consegüent, inconstitucional”.

D'altra banda, entre les normes aplicables figuren els **convenis i tractats internacionals**, com recorda l'article 5 de la llei de l'IRPF, “*el que estableix aquesta llei s'entén sense perjudici del que disposen els tractats i convenis internacionals que hagen passat a formar part de l'ordenament intern, de conformitat amb l'article 96 de la Constitució espanyola*”. Entre aquests, els més significatius són els nombrosos convenis de caràcter bilateral subscrits per Espanya per a evitar la doble imposició jurídica de caràcter internacional en matèria d'impostos sobre la renda i el patrimoni (CDI). Aquests convenis poden resultar d'aplicació tant als contribuents d'aquest impost a causa de la seua condició de residents a Espanya, com als no residents, és a dir, als contribuents de l'impost sobre la renda dels no residents, impost regulat pel text refós de la llei del dit impost (Reial decret legislatiu 5/2004, de 5 de març).

Finalment cal mencionar que per a l'IRPF, tenen un valor informatiu de gran importància, sobretot en moments de reforma legislativa, els

critèris de l'administració expressats en forma de **consultes vinculants** de la Direcció General de Tributs o **en acords previs de valoració**, a pesar de no tenir valor normatiu. Igualment, com cal esperar d'un impost amb una regulació tan abundant, i amb tan gran nombre de contribuents, no solen ser infreqüents els pronunciaments dels **tribunals** que en diverses ocasions han suposat i continuen suposant una innovació de transcendència en l'aplicació de l'impost.

II. NATURALESIA, OBJECTE I ÀMBIT D'APLICACIÓ

La llei de l'IRPF estableix la seua **naturalesa** d'acord amb la caracterització doctrinal més consolidada: *“L'impost sobre la renda de les persones físiques és un tribut de caràcter personal i directe que grava, segons els principis d'igualtat, generalitat i progressivitat, la renda de les persones físiques d'acord amb la seua naturalesa i les seues circumstàncies personals i familiars.”* (art. 1 LIRPF).

Dins d'aquest mateix plantejament definitori de l'impost es fa al·lusió al que la doctrina més comuna anomena **l'element objectiu** del fet imposable: *“Constitueix l'objecte d'aquest impost la renda del contribuent, entesa com tots els seus rendiments, guanys i pèrdues patrimonials i les imputacions de renda que establisca la llei, amb independència del lloc on s'hagen produït i siga quina siga la residència del pagador.”* (art. 2 LIRPF). Es proclama així el que constitueix un punt essencial del fet imposable, la triple composició de la renda sotmesa a tributació: els rendiments, els guanys i pèrdues patrimonials i les anomenades “imputacions” de renda o supòsits en què s'atribueixen al contribuent rendes que pròpiament no ha percebut de manera efectiva. Igualment, en fixar l'abast de l'impost amb independència del lloc de producció de la renda i de la residència del pagador, s'ha volgut posar de manifest un tret essencial d'un impost personal sobre la renda: la subjecció al mateix de la **renda mundial** del contribuent, una vegada definit aquest contribuent d'acord amb el criteri bàsic de la seua residència en un determinat país. Aquesta renda mundial seria aleshores la renda total del contribuent, tant l'obtinguda a Espanya, país de la seua residència habitual, com en qualsevol altre país.

D'altra banda, i pel que fa al **caràcter autonòmic**, l'article 3 de la llei ja ens adverteix que es tracta d'un impost cedit parcialment a les comunitats autònomes. La mencionada cessió es troba regulada en la llei

orgànica de finançament autonòmic (LOFCA), que en l'actualitat estableix les següents previsions: a) s'estableix que l'IRPF pot cedir-se amb caràcter parcial amb el límit màxim del 50 % (art. 11 LOFCA), i es procedeix a la diferenciació de la quota de l'impost en sengles gravàmens o quotes, l'estatal i l'autonòmica; b) s'atorga a les comunitats autònomes una capacitat normativa limitada en relació amb tres aspectes: en primer terme, la fixació dels imports dels "mínims personals i familiars"; en segon lloc, l'escala autonòmica aplicable a la base liquidable general (l'estructura d'aquesta escala haurà de ser progressiva); i, finalment, la possibilitat de crear deduccions autonòmiques per circumstàncies personals i familiars, per inversions no empresarials i per aplicació de renda, sempre que no suposen, directament o indirectament, una minoració del gravamen efectiu d'alguna o algunes categories de renda, i per subvencions i ajudes públiques no exemptes que es perceben de la comunitat autònoma, a excepció de les que afecten l'exercici d'activitats econòmiques o a les rendes que s'integren en la renda de l'estalvi.

Quant a l'**àmbit d'aplicació**, l'impost sobre la renda de les persones físiques s'aplica a tot el territori espanyol, o més exactament, en tot el denominat **territori espanyol de dret comú**, és a dir, la península, Balears i Canàries, així com Ceuta i Melilla (art. 4 LIRPF). Al País Basc i a Navarra, per aplicació dels règims forals de concert i conveni econòmics, s'apliquen, tant de manera separada en cada una de les tres diputacions forals basques com en la comunitat foral de Navarra, sengles impostos personals sobre la renda de les persones físiques, que guarden gran semblança entre si i amb el mateix impost sobre la renda de les persones físiques, si bé pot haver-hi diferències en determinats punts d'alguna transcendència. Es tracta de quatre impostos, regulats, gestionats i recaptats en la seua totalitat en aquelles comunitats autònomes, sense més límits que els derivats del mateix ordenament espanyol (en concret, la Constitució) i comunitari.

Finalment, pel que fa a l'**impost sobre la renda dels no residents (IRNR)**, hem d'indicar que des de l'aprovació de la Llei 41/1998, de 9 de desembre, és objecte de gravamen per aquest impost la renda obtinguda en territori espanyol per part de persones físiques i jurídiques no residents en aquest territori. De manera que, des de l'esmentada data, s'estableix una bifurcació en la nostra tributació: d'una banda, trobem l'IRPF, que arreplega l'anomenat règim de tributació per obligació personal (i només de persones físiques); i de l'altra, tenim l'IRNR, que regula l'esmentat

règim de tributació per obligació real i tant de persones físiques com jurídiques. En l'actualitat, el règim dels no residents es troba regulat en el Reial decret legislatiu 5/2004, de 5 de març i en el Reial decret 1776/2004.

III. FET IMPOSABLE I CLASSIFICACIÓ DE LES EXEMPCIONS

El fet imposable es defineix legalment de manera molt senzilla: s'estableix que consisteix en *l'obtenció de renda pel contribuent* (art. 6.1 LIRPF). En veritat, el fet imposable és molt més complex per les següents raons:

a) **Objectivament**, la renda subjecta a tributació té tres components: els diversos tipus de *rendiments*, els *guanys i pèrdues patrimonials* i les *imputacions de renda que establisquen les lleis* (art. 2 LIRPF).

Des d'aquesta perspectiva objectiva, la llei assenyala els components de la renda en els termes següents: *"Componen la renda del contribuent: a) els rendiments del treball, b) els rendiments del capital, c) els rendiments de les activitats econòmiques, d) els guanys i les pèrdues patrimonials, e) les imputacions de renda que s'establisquen per llei"* (art. 6.2 LIRPF). Les diverses classes de rendiments es defineixen per la font de què procedeixen, i cada una es regeix per normes específiques pel que fa a despeses deduïbles, règims de determinació i pagaments anticipats o a compte (retencions i ingressos a compte, pagaments fraccionats); així mateix, es diferencia la renda "general" i de "l'estalvi". Quant als guanys i pèrdues patrimonials, cal dir que la seua forma de tributar varia molt d'un país a un altre (exempció total, impost diferenciat, tipus proporcional amb independència del seu termini de generació). En aquest sentit, el legislador espanyol, en un primer moment, va optar per la seua integració a l'impost, distingint, com la majoria dels països de la Unió Europea, entre guanys obtinguts a curt o a llarg termini; no obstant això, després de la reforma de l'impost a 2006, el criteri adoptat va ser el de sotmetre a un tipus fix de gravamen els guanys i pèrdues patrimonials vinculats a una transmissió. Actualment, i amb efectes a partir de l'1 de gener de 2013, tornem al sistema imperant en la Unió Europea i que distingeix en funció de si els guanys s'han obtingut en el curt o en el llarg termini. D'aquesta manera, només s'integraran en la renda de l'estalvi i, per tant, tributaran a un tipus fix de gravamen les que es posen de manifest amb ocasió de transmissions d'elements patrimonials adquirits o de millores realitzades en els mateixos amb més d'un any d'antelació a la data de la transmissió.

Ara bé, pel que fa al tipus fix de gravamen al qual fem al·lusió, la veritat és que pràcticament ha desaparegut després de la reforma operada pel Reial decret llei 20/2011, que amb efectes, en principi, només per als exercicis 2012 i 2013, l'ha transformat en una espècie de *tipus progressiu especial* en els següents termes: s'aplicarà un percentatge del 21 % sobre els primers 6.000 €, un 25 % quan oscil·len entre els 6.000,01 € i els 24.000 €, i un 27 % per la resta.

b) Des del punt de vista **subjectiu**, les qüestions que cal abordar són dues: l'opció per la tributació separada o conjunta, i l'atribució de rendes al contribuent d'aquest impost en els supòsits d'ens sense personalitat jurídica.

c) Des d'una perspectiva **espacial**, l'impost afecta el resident a Espanya i, a vegades, persones de nacionalitat espanyola amb residència a l'estranger en els supòsits previstos legalment (art. 8-10 LIRPF).

d) Des d'una **perspectiva temporal**, la normativa ha d'establir el període impositiu, així com els criteris genèrics d'imputació temporal d'ingressos i despeses (art. 12-14 LIRPF).

A més, amb la intenció de perseguir possibles evasions fiscals, s'ha establert una norma general de **presumpció de retribució** en l'article 6.5 LIRPF segons la qual *"es presumeixen retribuïdes, llevat de prova en contra, les prestacions de béns, drets o serveis susceptibles de generar rendiments del treball o del capital"*. Ara bé, a diferència d'altres normes amb idèntica finalitat antidefraudatòria que suposen una presumpció "iure et de iure" i que s'apliquen a rendes qualificades com a fictícies (operacions vinculades —art. 41 LIRPF—, imputació de rendes immobiliàries —art. 85 LIRPF—, entre altres), ací s'està davant d'una presumpció "iuris tantum" que obliga el contribuent a provar la inexistència de determinades rendes.

El règim d'aquestes presumpcions es completa amb les següents precisions: *en primer lloc*, la valoració d'aquestes rendes estimades s'efectuarà pel valor normal en el mercat; *en segon lloc*, com que es tracta d'una presumpció *iuris tantum*, el contribuent podrà acreditar la gratuïtat de l'operació per qualsevol mitjà de prova admès en dret; *i en tercer lloc*, aquestes rendes presumptes hauran de declarar-se en l'exercici en què s'entenguen produïdes.

A més a més, el fet imposable es complementa amb els supòsits de rendes no subjectes i amb els supòsits de rendes subjectes però exemptes de l'impost:

A) RENDES NO SUBJECTES

Segons estableix l'article 6.4 LIRPF, "no està subjecta a aquest impost la renda que siga subjecta a l'impost sobre successions i donacions". De manera que, en cap cas se sotmetrà a l'IRPF els guanys que reba un hereu, legatari, donatari o fins i tot un beneficiari d'una assegurança de vida, quan aquest beneficiari siga una persona diferent del contractant; s'exceptua d'aquesta manera les assegurances concertades amb mutualitats de previsió social que sí que constitueixen rendiments del treball.

També al llarg de l'articulat trobem altres supòsits de no subjecció com els previstos en l'article 9 RIPF en matèria de dietes i despeses; en l'article 33.3 LIRPF en matèria de guanys i pèrdues patrimonials o en l'article 97.6 *in fine* en els supòsits de compensació dels deutes i crèdits derivats de les declaracions de l'IRPF entre cònjuges.

B) RENDES EXEMPTES

Hi ha nombrosos supòsits d'exempció de determinades rendes; la majoria s'arreglen en l'article 7 LIRPF, si bé alguns procedeixen d'altres preceptes de la llei, o fins i tot d'altres normes legals diferents.

A més dels que s'indiquen a continuació, existeix igualment, encara que no se'l qualifique com una exempció, un mínim exempt, és a dir, una exempció establida amb caràcter general en funció exclusivament de la quantia de la renda percebuda; es tracta del denominat mínim personal i familiar, que opera en el procés de quantificació de l'impost com una reducció sobre la base imposable.

Entre altres, l'article 7 LIRPR estableix les següents exempcions:

1) Responsabilitat civil

Es declaren exemptes *“les indemnitzacions com a conseqüència de responsabilitat civil per danys personals, en la quantia legal o judicialment reconeguda”* (art. 7.d LIRPF).

S'al·ludeix ací a les indemnitzacions per responsabilitat civil en general satisfetes per un tercer (o per l'assegurança d'aquest tercer), amb l'extensió i requisits indicats.

A partir de 2001, es va establir una segona modalitat d'aquesta exempció en els termes següents: *“També n'estan exemptes les indemnitzacions per un idèntic tipus de danys derivades de contractes d'assegurança d'accidents, llevat d'aquells les primes dels quals hagen pogut reduir la base imposable o ser considerades despesa deduïble per aplicació de la regla 1a de l'apartat 2 de l'article 30 d'aquesta llei, fins a la quantia que resulte d'aplicar, per al dany sofert, el sistema per a la valoració dels danys i perjudicis causats a les persones en accidents de circulació, incorporat com a annex en el text refós de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles de motor, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2004, de 29 d'octubre”*.

El supòsit d'aplicació més habitual d'aquesta exempció és el dels accidents de trànsit; la quantia de les indemnitzacions ve fixada normativament per una resolució de la Direcció General d'Assegurances, si bé l'exempció pot comprendre quanties superiors en el cas que vinga fixada judicialment. En tots dos casos, l'exempció és d'aplicació tant si se satisfà en forma de renda periòdica com de capital (Direcció General de Tributs, 19-4-93). També resulta aplicable si la perceben els hereus de les víctimes (Direcció General de Tributs, 2-11-93).

2) Acomiadament o cessament

Una de les exempcions més freqüents en la pràctica és la corresponent a *“les indemnitzacions per acomiadament o cessament del treballador, en la quantia que estableix amb caràcter obligatori l'Estatut dels treballadors, la seua normativa de desplegament o, si escau, la normativa reguladora de l'execució de sentències, sense que es pugui considerar com a tal l'establida en virtut de conveni, pacte o contracte”* (art. 7.e LIRPF). Ara bé, el paràgraf segon de l'esmentat article ha sigut

objecte durant l'última dècada d'importants modificacions. Així, doncs, l'any 2003 va experimentar una important ampliació en introduir-se que *“quan s'extingisca el contracte de treball abans de l'acte de conciliació, n'estan exemptes les indemnitzacions per acomiadament que no excedisquen la que haja correspost en cas que haja estat declarat improcedent, i no es tracte d'extincions de mutu acord en el marc de plans o sistemes col·lectius de baixes incentivades”*.

Aquesta introducció tenia el seu origen i fonament en la Llei 45/2002, de 12 de setembre, de mesures urgents per a la reforma del sistema de protecció per desocupació i millora de l'ocupabilitat, la qual va introduir en el nostre ordenament jurídic l'anomenada figura de *“l'acomiadament exprés”*, per mitjà del qual es flexibilitzava el tràmit per a l'acomiadament improcedent. D'aquesta manera, entrelaçant tots dos preceptes, 1) l'empresari notificava al treballador l'acomiadament, i el treballador des d'aquest moment es trobava en situació legal de desocupació; i 2) abans de l'acte de conciliació, l'empresari reconeixia la improcedència de l'acomiadament, i oferia al treballador la indemnització a què tenia dret segons l'article 56.2 ET. En aquest supòsit, la indemnització es considerava exempta íntegrament, sempre que no excedira de l'import previst pels acomiadaments improcedents, sense que resultara necessari acudir a un acte previ de conciliació davant de les autoritats laborals, ni el dipòsit de l'import de la indemnització en el jutjat social.

No obstant això, amb la modificació duta a terme pel Reial decret llei 3/2012, de 10 de febrer, va desaparèixer l'anomenat *“acomiadament exprés”*, al qual feia al·lusió el transcrit paràgraf segon de l'article 7.e), i es generà el dubte de si tornava a ser necessari el reconeixement exprés per part dels serveis de mediació o arbitratge de la improcedència de l'acomiadament perquè la indemnització resultara exempta.

Posteriorment, la Llei 3/2012, de 6 de juliol, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral, va establir una nova regulació per a aquest paràgraf segon i establí que *“sense perjudici del que disposa el paràgraf anterior, en els supòsits d'acomiadaments col·lectius realitzats de conformitat amb el que disposa l'article 51 de l'Estatut dels treballadors, o produïts per les causes que preveu la lletra c) de l'article 52 del dit Estatut, sempre que, en els dos casos, siguen deguts a causes econòmiques, tècniques, organitzatives, de producció o per força major, en queda*

exempta la part d'indemnització percebuda que no supere els límits establerts amb caràcter obligatori en el dit Estatut per a l'acomiadament improcedent". D'aquesta manera, amb aquesta nova redacció, podria donar-se a entendre que qualsevol indemnització per acomiadament o cessament del treballador quedaria exempta en la quantia que no excedira de la legalment prevista, perquè no es fa constar cap requisit addicional en el precepte. No obstant això, la inclusió de la disposició transitòria 22a a la Llei 35/2006 ens condueix a una altra interpretació; segons la dita disposició, "les indemnitzacions per acomiadaments produïts des de l'entrada en vigor del Reial decret llei 3/2012, de 10 de febrer, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral, i fins al dia de l'entrada en vigor de la Llei, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral, n'estan exemptes en la quantia que no excedisca la que hauria correspost en cas que aquest hagués estat declarat improcedent, quan l'empresari així ho reconega en el moment de la comunicació de l'acomiadament o en qualsevol altre d'anterior a l'acte de conciliació i no es tracte d'extincions de mutu acord en el marc de plans o sistemes col·lectius de baixes incentivades".

En conclusió, i *a contrario sensu*, en la disposició transitòria 22a de la Llei 35/2006, es pot interpretar que des de l'entrada en vigor de la Llei 3/2012 (açò és, el 7 de juliol de 2012) per a poder declarar exempta la indemnització percebuda per acomiadament es va requerir novament l'acte de conciliació o la resolució judicial i només per als acomiadaments succeïts entre el 12 de febrer de 2012 i la data anterior es podrà aplicar el règim transitori previst en la nova disposició transitòria esmentada.

3) Beques públiques

Hi ha exempció per a les "beques públiques" així com per a les atorgades per entitats subjectes a la Llei 49/2002, per a estudis *en tots els nivells i graus del sistema educatiu* (art. 7.j LIRPF); l'exempció és aplicable igualment a les beques per a investigació en el marc de l'Estatut del personal investigador en formació (Reial decret 63/2006, de 27 de gener), així com a favor de funcionaris públics en general. En tot cas, hi ha un límit a la dotació econòmica declarada exempta.

4) Anualitats per aliments

Els fills estan exempts de l'impost per *les anualitats per aliments percebudes dels pares en virtut de decisió judicial* (art. 7.k LIRPF). Els pares obligats a aquestes prestacions no redueixen la seua base imposable en l'import d'aquestes, sinó que gaudeixen d'un cert "avantatge" fiscal en liquidar la seua quota.

En canvi, la resta de supòsits que constitueixen anualitats per aliments estan plenament subjectes a aquest Impost, i tributen com a rendiments del treball, si bé habiliten a qui els abona a practicar una reducció en la base imposable.

5) Premis literaris, artístics o científics

Estan exempts aquells *premis literaris, artístics o científics rellevants* així com els premis Príncep d'Astúries en les seues distintes modalitats (art. 7.l LIRPF) en les condicions establides reglamentàriament (art. 3 RIRPF).

6) Esportistes d'alt nivell

Amb el límit de 60.100 euros anuals, estan exemptes *les ajudes de contingut econòmic als esportistes d'alt nivell*, així qualificats d'acord amb el Reial decret 1467/1997, de 19 de setembre, sobre esportistes d'alt nivell, i finançats directament o indirectament en el marc dels programes de preparació establits pel Consell Superior d'Esports (art. 7.m LIRPF i art. 4 RIRPF).

7) Desocupació pagament únic

Encara que les prestacions per desocupació en general estan plenament subjectes a l'impost en concepte de rendiments del treball, està exempta la modalitat consistent en el pagament únic, regulada pel Reial decret 1044/1985, i dirigida a la reinserció laboral del treballador. Per tant, des de l'1 de gener de 2013 les prestacions per desocupació percebudes de la respectiva entitat gestora en la modalitat de pagament únic estaran exemptes sense cap limitació; l'exempció es condiona al manteniment, durant cinc anys, de l'acció o participació, en el cas que el

contribuent s'haja integrat en societats laborals o cooperatives de treball associat o, des d'aquesta mateixa data, haja realitzat una aportació al capital social d'una entitat mercantil; o al manteniment, durant idèntic termini, de l'activitat, en el cas del treballador autònom (art. 7.n LIRPF).

En conseqüència, com que tota la prestació està exempta sense cap límit, s'elimina la regla especial d'imputació temporal prevista en l'article 14.2.c LIRPF, segons la qual la prestació per desocupació percebuda en la seua modalitat de pagament únic podia imputar-se proporcionalment en cada un dels períodes impositius en què, en cas que no hagués existit el pagament únic, s'hauria tingut dret a la prestació.

8) Premis de jocs

Amb efectes des de l'1 de gener de 2013, la Llei 16/2012, de 27 de desembre, ha derogat la tradicional exempció que requeria sobre els premis de jocs. Segons la regulació anterior es trobaven exempts *“els premis de les loteries i apostes organitzades per l'entitat pública empresarial Loteries i Apostes de l'Estat i pels òrgans o entitats de les comunitats autònomes, així com dels sortejos organitzats per la Creu Roja Espanyola i de les modalitats de jocs autoritzades a l'Organització Nacional de Cecs Espanyols. Igualment, els premis de les loteries, apostes i sortejos organitzats per organismes públics o entitats que exercisquen activitats de caràcter social o assistencial sense ànim de lucre establerts en altres estats membres de la Unió Europea o de l'Espai Econòmic Europeu i que perseguisquen objectius idèntics als dels organismes o entitats que assenyalen la lletra anterior.”* (art. 7.ñ LIRPF).

En el seu lloc, l'esmentada Llei 16/2012, de 27 de desembre, ha modificat la disposició addicional 33a de l'IRPF, indicant que els dits premis, anteriorment exempts, ara es troben plenament subjectes a aquest impost per mitjà d'un gravamen especial. Les principals característiques d'aquest nou gravamen especial són les següents:

- S'exigirà de manera independent respecte de cada dècim, fracció o cupó de loteria o aposta premiats.
- Estaran exempts els premis l'import íntegre dels quals siga igual o inferior a 2.500 €, però això està condicionat al fet que la quantia del dècim, fracció o cupó de loteria, o de l'aposta

- efectuada, siga almenys de 0,50 €. En el cas que fóra inferior, la quantia màxima exempta es reduirà de forma proporcional.
- En els casos de titularitat compartida del dècim, fracció, cupó de loteria o aposta, la quantia exempta prevista s'haurà de prorratejar entre els cotitulars en funció de la quota que els corresponga.
 - La base imposable del gravamen especial estarà formada per l'import del premi que excedisca de la quantia exempta.
 - La quota íntegra del gravamen especial serà la resultant d'aplicar a la base imposable el tipus del 20 %; quantia que coincidirà amb el percentatge de retenció o ingrés a compte que també serà del 20 %. Per tant, amb caràcter general, els contribuents de l'IRPF premiats no estaran obligats a presentar autoliquidació per aquest gravamen especial, ja que, o bé el premi es declararà exempt o bé l'organisme o l'entitat pagadors haurà practicat la corresponent retenció o ingrés a compte, i tal retenció té la peculiaritat de ser "alliberadora" del pagament posterior si el gravamen final coincideix amb el degudament suportat. De manera que, només existirà obligació de liquidar el gravamen en el cas que no s'haja suportat cap retenció pel premi obtingut, com són els premis de semblants característiques sotmesos a aquest gravamen i obtinguts per contribuents de l'IRPF en altres estats de la Unió Europea.

9) Treballs a l'estranger

Una exempció molt singular és l'establida per als *rendiments del treball percebuts per treballs efectivament realitzats a l'estranger*, amb els següents requisits: 1) que els treballs es facen per a una empresa no resident a Espanya o un establiment permanent radicat en l'estranger; 2) que en el territori en què es facen els treballs s'aplique un impost de naturalesa idèntica o anàloga a la d'aquest impost i no es tracte d'un país o territori que haja sigut qualificat reglamentàriament com a paradís fiscal (art. 7.p LIRPF).

L'exempció té un límit de 60.100 euros anuals i és incompatible per als contribuents destinats en l'estranger amb el règim d'exclusió de tributació de l'excés de retribució per destinació a l'estranger establert reglamentàriament en el marc de la tributació de les dietes i despeses de

viatge dels rendiments del treball. El contribuent pot optar per l'aplicació d'aquesta exempció o pel règim d'exclusió de l'excés en qüestió.

10) Dividends per raó de la quantia

Per a reduir l'efecte nociu de la doble imposició s'estableix una exempció *amb el límit de 1.500 euros anuals* (art. 7.y LIRPF) per la totalitat de dividends que haja obtingut el contribuent al llarg de tot el període impositiu.

11) Altres supòsits d'exempció o no subjecció

La regulació interna dels guanys patrimonials arreplega certs supòsits de qualificació, potser impròpia, com a exempcions de determinats casos. Algunes són: transmissió per majors de 65 anys del seu habitatge habitual (art. 33.4.b LIRPF); plusvàlua del mort (art. 33.3.b LIRPF); donacions en l'àmbit de l'empresa familiar (art. 33.3.c LIRPF), etc.

IV. ASPECTE GENERAL, EL CONTRIBUENT

A) RESIDÈNCIA

A diferència del que ocorria en normatives anteriors, l'IRPF vigent només grava les rendes obtingudes per les persones físiques que tinguen la consideració de residents en territori espanyol, amb dues excepcions molt puntuals, que comentarem més avant.

No s'inclou en la vigent Llei de l'IRPF l'anomenada en lleis anteriors "*obligació real de contribuir*". Aquest règim arreplegava el gravamen de la renda obtinguda pels no residents i en l'actualitat està regulat en una altra llei, la continguda en el text refós aprovat pel Reial decret legislatiu 5/2004, de l'impost sobre la renda dels no residents (TRLIRNR).

Per tant, el subjecte passiu de l'IRPF, al qual la llei denomina contribuent (art. 8 LIRPF), es configura amb caràcter general com la persona física que tinga la seua residència habitual en territori espanyol, i es grava la seua renda mundial (açò és, tant la renda generada en territori espanyol com la que haja obtingut en altres territoris), evidentment, llevat

del que puga disposar en contra tant la normativa comuna espanyola com les normes internacionals que siguen d'aplicació a Espanya, bé siguen tractats internacionals o bé convenis internacionals de caràcter bilateral subscrits per Espanya amb altres països per a evitar la doble imposició sobre la renda.

L'IRPF considera que una persona física té la seua residència habitual en territori espanyol (art. 9 LIRPF), i per tant ha de contribuir per la seua renda mundial a Espanya, quan es donen qualsevol de les dues circumstàncies següents:

1) Que romanga més de 183 dies durant l'any natural en territori espanyol, amb independència de quina siga la seua nacionalitat. Per a determinar aquest període es tenen en compte els dies durant l'any natural que el contribuent s'absenta d'Espanya (vacances, estudis o feina), llevat que puga acreditar la seua residència fiscal en un altre país. Per tant, hi ha una presumpció de residència fiscal a Espanya que només pot trencar-se si el contribuent prova que té la seua residència fiscal en un altre país. Aquesta prova, a més, ha de ser necessàriament documental i, encara que la llei no ho diga expressament, el certificat haurà d'estar expedit per l'autoritat fiscal competent en el país en què tinga fixada la residència.

Com a clàusula de tancament, i per a evitar deslocalitzacions de caràcter fictici, la llei estableix que quan el contribuent acredite documentalment la seua residència fiscal en un altre país o territori qualificat com a **paradís fiscal**, l'Administració tributària podrà exigir que es prove, per qualsevol mitjà de prova admès en dret, la permanència en aquest durant 183 dies en l'any natural. En cas contrari, açò és, si no pot acreditar la permanència, es considerarà que ha sigut resident durant aquest període en territori espanyol i, per tant, hi tributarà per la seua renda mundial (art. 9.1.a LIRPF).

En aquest sentit, tenen la consideració de paradís fiscal els països o territoris que es determinen reglamentàriament. Ara bé, deixaran de tenir aquesta consideració quan firmen amb Espanya un conveni per a evitar la doble imposició internacional amb clàusula d'intercanvi d'informació o un acord d'intercanvi d'informació en matèria tributària en què expressament s'establisca que deixen de tenir aquesta consideració. No obstant això, els països o territoris tornaran a tenir la consideració de

paradís fiscal a partir del moment en què tals convenis o acords deixen d'aplicar-se (disposició addicional primera de la Llei 36/2006, de 29 de novembre, de mesures per a la prevenció del frau fiscal). A falta d'un reglament, es consideren paradisos fiscals els previstos en l'article 1 del Reial decret 1080/1991, de 5 de juliol, pel qual es determinen els països o territoris a què es refereixen els articles 2, apartat 3, número 4, de la Llei 17/1991, de 27 de maig, de mesures fiscals urgents, i 62 de la Llei 31/1990, de 27 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a 1991.

Finalment, la Llei preveu un supòsit especial que pot determinar que una persona física que haja estat a Espanya durant més de 183 dies en l'any natural no se la considere resident. Estableix que per a determinar aquest còmput no es tindran en compte les estades temporals a Espanya que siguin conseqüència de les obligacions assumides en acords de col·laboració **cultural o humanitària**, a títol gratuït, amb les administracions públiques espanyoles (art. 9.1.a, segon paràgraf, LIRPF).

2) **Que tinga el centre d'interessos econòmics a Espanya.** Amb caràcter imperatiu també es considera com a resident en territori espanyol la persona física que tinga a Espanya el nucli principal o la base de les seues activitats o els seus interessos econòmics, de manera directa o indirecta. El problema de l'aplicació d'aquest criteri radica bàsicament en la dificultat de delimitar amb criteris objectius el concepte d'activitat econòmica o interès econòmic i una vegada definits aquests provar la seua existència.

3) Hi ha una tercera regla, fonamentada en **interessos de caràcter personal**, que determina el caràcter de contribuent en l'IRPF (art. 9.1, últim paràgraf); no obstant això, aquesta regla no és, a diferència de les dues anteriors, de caràcter imperatiu, perquè **admet prova en contra**. Així, es considera que també una persona física és contribuent, i per tant que té la seua residència habitual en territori espanyol, excepte prova en contra, quan d'acord amb les dues regles imperatives de residència (regla dels 183 dies i centre d'interessos econòmics) tinguen la consideració de residents el seu cònjuge, llevat que n'estiga separat legalment, i els seus fills menors d'edat que en depenguen.

D'altra banda, tradicionalment s'ha considerat que determinades persones físiques han de contribuir en un determinat estat per tota la

seua renda mundial, independentment d'on tinguen realment la seua residència habitual, donades les importants i **estretes relacions professionals** que hi mantenen. La llei enumera expressament aquests supòsits (art. 10 LIRPF), entre els quals es troben el membres de missions diplomàtiques o consulars, els delegats en organismes internacionals espanyols o els funcionaris que exercisquen a l'estranger càrrecs o ocupacions oficials. D'aquest règim cal ressaltar dos aspectes: *el primer*, que la llei només considera contribuents les persones físiques que, tenint la seua residència habitual a l'estranger, a més de la condició professional o laboral que expressament enumera, tinguen així mateix la nacionalitat espanyola; *el segon*, que a més tindran la consideració de contribuents en l'IRPF espanyol els seus cònjuges no separats legalment i els fills menors d'edat, llevat que aquests (cònjuge i fills menors) foren residents en l'estranger abans que el pare, la mare o el cònjuge hagueren adquirit la condició de diplomàtic, funcionari o alt càrrec espanyol.

A títol de **reciprocitat**, la norma espanyola estableix que no tindran la consideració de contribuents en l'IRPF les persones físiques que no tinguen nacionalitat espanyola i la residència habitual dels quals en el nostre país fóra conseqüència d'ostentar la mateixa condició abans indicada (diplomàtic, funcionari, etc.) per a un país estranger (art. 9.2 LIRPF).

A més, en la lluita per evitar els efectes dels canvis de residència per motius merament fiscals, l'IRPF, igual que feia la llei que la precedí, estableix una **norma antielusió** per mitjà de la qual es determina que no perdran la condició de contribuents per IRPF, en l'any del canvi i en els quatre períodes següents, les persones físiques de nacionalitat espanyola que acrediten una nova residència fiscal en un paradís fiscal (art. 8.2 LIRPF). Es tracta d'una norma que no admet prova en contra, i per a la seua aplicació han de concórrer els següents requisits: *primer*, s'ha de tractar d'una persona física de nacionalitat espanyola; *segon*, aquesta persona física ha de tenir la seua residència fiscal a Espanya en un determinat exercici; i *tercer*, un determinat any aquest contribuent canvia legalment la seua residència a un paradís fiscal. Si es compleixen tots aquests requisits, la persona física tindrà la consideració de contribuent a Espanya i tributarà per tota la seua renda mundial.

Finalment, la llei també preveu dos supòsits de **contribuents opcionals**:

1) El primer supòsit apareix en l'article 93 LIRPF i rep la denominació de "**règim especial aplicable als treballadors desplaçats a territori espanyol**". El seu desplegament es troba en els articles 113 a 120 RIRPF. Aquesta regulació especial s'ha denominat en l'argot tributari-esportiu la llei Beckham. En aquest cas, de conformitat amb el que preveu la normativa sobre residència fiscal, la persona física tindria la consideració de "contribuent" a efectes de l'IRPF; no obstant això, es permet que opte bé per tenir aquest estatus bé per mantenir la condició de "no resident" a efectes fiscals i, en conseqüència, tributar exclusivament per l'IRNR quan es complisquen determinats requisits.

2) El segon supòsit el trobem en l'article 46 del TRLIRNR. Aquesta llei ofereix l'**opció de tributar** com a contribuents en l'IRPF a les persones físiques que residisquen en un estat membre de la Unió Europea i que hagen obtingut durant el període impositiu a Espanya per rendiments del treball i per rendiments d'activitats econòmiques, com a mínim, el 75% de la totalitat de la seua renda.

Una vegada determinada la condició de contribuent en l'IRPF és també necessari fixar en quina **comunitat autònoma** té establida la seua residència (art. 72 LIRPF), i això, per dues raons: *la primera*, perquè d'acord amb el model de finançament establert per a aquesta comunitat autònoma, una part de l'impost recaptat integrarà directament el seu pressupost d'ingressos; i, *segona*, perquè l'exercici de la potestat normativa per les comunitats autònomes pot suposar l'aplicació de determinades normes (deduccions, tarifes) exclusivament als residents en aquesta comunitat autònoma.

En conseqüència, el contribuent haurà de comunicar a l'administració tributària la comunitat autònoma on té la seua residència habitual, en síntesi, segons les regles següents:

- 1) S'entendrà que una persona és resident en la comunitat autònoma en què haja romàs durant més dies del període impositiu; les absències temporals es computen. Aquesta residència la tindrà, excepte prova en contra, allà on radique el seu habitatge habitual.

- 2) Quan no es puga determinar la residència amb el criteri anterior, aquesta es trobarà allà on el contribuent tinga el seu principal centre d'interessos.
- 3) En defecte de les dues regles anteriors, es considerarà que una persona resideix en la comunitat autònoma on radique l'última residència declarada a efectes de l'IRPF.

B) L'ATRIBUCIÓ DE RENDES

La normativa de l'impost (art. 8.3 LIRPF) no inclou com a contribuents els ens a què es refereix l'article 35.4 de la Llei general tributària (comunitats de béns, herències jacsents, societats civils). Tampoc la Llei de l'impost sobre societats els atorga la consideració de subjectes passius. La solució per a gravar les rendes que obtenen aquestes entitats és la mateixa en ambdós impostos i ens l'ofereix la LIRPF en els articles 8.3 i 86 a 90. La renda generada per aquestes entitats s'atribueix als seus socis, comuners, hereus o partícips, els quals tributaran d'acord amb la naturalesa que tinga cada una en l'impost que els corresponga. La mateixa entitat, per la renda que obté ella mateixa, no està subjecta a l'impost sobre societats (art. 87.3 LIRPF).

En l'àmbit de l'IRPF el règim d'atribució presenta les següents peculiaritats:

- a) Les rendes obtingudes per l'entitat s'atribuiran a les persones físiques proporcionalment a la participació que aquestes hi tinguen, sempre que les normes i els pactes de participació hagen sigut comunicats a l'AEAT (art. 89.3 LIRPF). En cas contrari, l'atribució es farà per parts iguals.
- b) En l'IRPF no s'ha previst una font específica que ubique la renda atribuïda. Aquesta renda tindrà la naturalesa derivada de l'activitat o la font de la qual procedisca (art. 88 LIRPF).
- c) Per expressa disposició legal (art. 8.3 LIRPF) el règim d'atribució de rendes s'aplicarà, en tot cas, tant a les societats civils que no tinguen personalitat jurídica (societats civils irregulars) com a les que tinguen personalitat jurídica (societats civils regulars).
- d) Les entitats en règim d'atribució de rendes estan obligades a facilitar la informació tributària establida en l'article 90 LIRPF.

C) INDIVIDUALITZACIÓ DE RENDES

L'IRPF es configura com un impost de caràcter individual. Açò significa que cada persona física ha de tributar exclusivament per la seua renda, a través d'una única i personal declaració de l'impost. Això no obsta que normativament existisca un règim opcional de tributació conjunta per a determinats grups de persones a qui la llei denomina unitats familiars. Aquesta excepció no trenca el caràcter individual de l'impost, ja que la tributació conjunta és sempre un règim voluntari.

1) Individualització de rendiments del treball

En general, quan els membres d'una unitat familiar realitzen la declaració de forma individual, els rendiments del treball (art. 11.2 LIRPF) han d'atribuir-se exclusivament al contribuïent que els ha generat (sous, beques, desocupació, indemnitzacions, etc.), excepte les prestacions per pensions d'incapacitat, jubilació, accident, malaltia, viudetat, orfanat, plans de pensions o semblants, que s'atribuiran als contribuïents que les tinguen reconegudes, independentment de qui les haja generades.

2) Individualització de rendiments del capital

Els rendiments del capital s'atribuiran als contribuïents que siguen titulars —segons el que preveu la llei de l'impost sobre el patrimoni— dels elements patrimonials, béns o drets dels quals provenen els rendiments (art. 11.3 LIRPF).

3) Individualització de rendiments d'activitats econòmiques

Els rendiments provinents de l'exercici d'activitats empresarials, professionals o artístiques es consideraran obtinguts per les persones físiques que realitzen de manera habitual, personal i directa l'ordenació per compte propi dels mitjans de producció i els recursos humans afectes a les activitats. Aquests requisits es presumeix que els compleix, excepte prova en contra, qui figure com a titular de l'activitat (art. 11.4 LIRPF),

amb independència de la titularitat dels béns i del règim econòmic matrimonial.

4) Individualització dels guanys i pèrdues patrimonials

Els guanys i pèrdues patrimonials es consideren obtinguts pels que siguin titulars, d'acord amb el que estableix la Llei de l'impost sobre el patrimoni dels béns, drets i la resta d'elements patrimonials de què provenyen (art. 11.5 LIRPF).

Els guanys patrimonials no justificats s'atribuiran en funció dels béns o drets en què es manifesten.

Les adquisicions de béns i drets que no es deriven d'una transmissió prèvia (premis, indemnitzacions) es consideraran guanys o pèrdues patrimonials de la persona a qui corresponga el dret a la seua obtenció o que les haja guanyades directament.

V. PERÍODE IMPOSITIU, MERITACIÓ I IMPUTACIÓ TEMPORAL

L'IRPF és un impost de caràcter periòdic. Açò significa que la renda gravada per l'impost està unida inexorablement a un determinat període de temps durant el qual es genera la renda que serà gravada d'una sola vegada i a través d'una sola declaració (art. 12 LIRPF). En general, el període impositiu de l'IRPF és l'any natural, o siga, des de l'1 de gener fins al 31 de desembre de cada any. La llei només contempla (art. 13 LIRPF) una possibilitat en què el període impositiu no coincidirà amb l'any natural, en cas de defunció del contribuent un dia de l'any diferent del 31 de desembre. En aquest supòsit, el període impositiu començaria l'1 de gener i finalitzaria el dia de la defunció del contribuent.

D'un altre costat, és característica comuna dels impostos de caràcter periòdic l'especial fixació d'un dia del període en què la renda es considera obtinguda i meritada l'impost. En l'IRPF aquesta data de meritació és l'últim dia del període impositiu; per tant, excepte en el supòsit de defunció, aquesta data serà el 31 de desembre. En l'IRPF aquesta data de meritació serveix com a dia de referència per a tenir en compte el compliment de determinats requisits establits en la llei.

Cal recordar que l'IRPF és un impost de caràcter periòdic i, essencialment, progressiu. Aquestes dues característiques de l'impost són les que justifiquen la necessària ordenació temporal de les rendes obtingudes pel contribuent, és a dir, la regulació normativa de la seua imputació a un concret període impositiu (art. 14 LIRPF), i això, principalment, per dues raons: *la primera*, perquè moltes vegades no coincideix el període de generació d'una renda amb el de la seua efectiva obtenció; *la segona* raó és perquè, sent un impost progressiu, resulta rellevant la quantia de renda gravada que s'ha de tenir en compte en un període impositiu per a determinar l'import efectiu d'impost a pagar.

1) Imputació temporal de rendiments del treball

Com a regla general s'estableix que els rendiments del treball s'imputaran al període impositiu en què siguen exigibles pel seu perceptor, independentment del període en què els exigisca o cobre de manera efectiva (art. 14.1.a LIRPF).

A aquesta regla general se li aplica una excepció que es produeix quan es perceben rendiments derivats de la cessió de l'explotació dels drets d'autor amb caràcter anticipat. En aquest supòsit es dona també l'opció al contribuent perquè impute aquest rendiment al període impositiu en què efectivament es produeix la meritació dels drets.

Finalment, cal dir que la regla general també s'aplica quan el contribuent percep retards laborals en un període diferent del que eren exigibles (art. 14.2.b LIRPF). No obstant això, la llei estableix que en aquest supòsit, quan el fet es dega a circumstàncies justificables no imputables al contribuent, la imputació s'efectuarà per mitjà d'una declaració-liquidació complementària, sense sanció ni interessos de demora ni cap recàrrec.

2) Imputació temporal de rendiments del capital

Els rendiments del capital mobiliari i immobiliari s'imputen, com a regla general, al període impositiu en què siguen exigibles pel seu perceptor (art. 14.1.a LIRPF). Aquesta regla general presenta algunes excepcions; les més importants són, *per una banda*, quan es perceben rendiments derivats de la cessió de l'explotació dels drets d'autor amb caràcter anticipat. En aquest supòsit es permet al contribuent que opte i

impute aquest rendiment bé al període en què es percep o bé al període impositiu en què efectivament es produeix la meritació dels drets; *i per l'altra*, els rendiments del capital immobiliari que procedeixen de l'arrendament d'immobles s'imputaran a mesura que es perceben els ingressos i que es paguen les despeses. Aquest criteri es dedueix d'una sentència del Tribunal Suprem de 30 de juny de 2000.

3) Imputació temporal de rendiments d'activitats econòmiques

Els rendiments provinents de les activitats econòmiques s'imputaran segons el que disposa la normativa reguladora de l'impost sobre societats (art. 14.1.b LIRPF i art. 7 RIRPF). Per tant, d'acord amb la normativa de l'impost sobre societats, el criteri general d'imputació estarà constituït pel principi de meritació, en virtut del qual els ingressos i les despeses s'imputaran en el període impositiu en què es meriten.

Ara bé, això no obsta que determinats contribuents puguin optar, en certs casos, per altres regles especials d'imputació temporal, com la prevista en l'article 7.2 RIRPF, que estableix el criteri de "cobraments i pagaments" per a imputar temporalment els ingressos i les despeses derivats d'una activitat.

4) Imputació temporal de guanys i pèrdues patrimonials

Com a regla general, els guanys i pèrdues patrimonials s'imputaran al període en què es produïska l'alteració patrimonial (art. 14.1, lletra c, LIRPF). No obstant això, quan es transmeten béns i drets a canvi d'una renda vitalícia, el guany o la pèrdua patrimonial per al rendista s'imputarà al període en què es constituïska la renda.

Ara bé, pel que fa a la imputació temporal dels anomenats "guanys patrimonials no justificats" (art. 39.1 LIRPF), la regla general i tradicional consistia en la seua imputació en la base liquidable general del període impositiu en què es descobrien, llevat que el contribuent provara que havia sigut titular dels béns o drets dels quals es desprenia el guany patrimonial des d'una data anterior a la del període de prescripció.

No obstant això, la Llei 7/2012, de 29 d'octubre, de modificació de la normativa tributària i pressupostària i d'adequació de la normativa financera per a la intensificació de les actuacions en la prevenció i la lluita

contra el frau, ha introduït un nou supòsit de guany patrimonial no justificat (art. 39.2 LIRPF) consistent en la tinença, declaració o adquisició de determinats béns i drets situats a l'estranger respecte dels quals no s'haja complert en termini l'obligació d'informació establida en la nova disposició addicional 18a de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària. Doncs bé, en aquests nous casos, la imputació temporal haurà d'efectuar-se en tot cas en la base liquidable general del període impositiu més antic entre els no prescrits susceptibles de regularització.

5) Imputació temporal en sentències judicials

Una excepció a la regla general de la meritació, que resulta d'aplicació a tot tipus de rendes, es produeix quan l'exigència de la renda, bé el seu dret a la percepció bé la seua quantia, està pendent de determinació en els tribunals (art. 14.2.a LIRPF). En aquests supòsits, l'import controvertit serà imputat en el període impositiu en què la sentència adquirisca fermesa, independentment de l'any de què provenia la renda reclamada o l'any en què efectivament es cobre.

6) Imputació temporal en operacions a terminis

La regla general de la meritació també s'exceptua en les anomenades operacions a terminis. Així, la llei estableix una opció d'imputació temporal (art. 14.2.d LIRPF), per la qual el contribuent en aquests supòsits pot imputar proporcionalment les rendes obtingudes en tals operacions a mesura que es facen exigibles els cobraments, sempre i quan el preu es perceba, totalment o parcialment, per mitjà de pagaments successius, i sempre que el període transcorregut entre l'entrega o la posada a disposició i el venciment de l'últim termini siga superior a l'any.

7) Imputació temporal en rendes estimades

Les rendes estimades s'imputaran al període en què s'entenguen produïdes (art. 14.2.f LIRPF).

8) Imputació temporal en cas de defunció

En cas de defunció del contribuent, totes les rendes pendents d'imputació hauran d'integrar-se en la base imposable de l'últim període que haja de declarar-se (art. 14.4 LIRPF).

9) Imputació temporal en cas de canvi de residència

La Llei té establert que quan la persona física perda la condició de contribuent per canvi de residència haurà d'imputar totes les rendes pendents a l'últim període impositiu que haja de declarar com a resident (art. 14.3 LIRPF).

Aquesta imputació s'efectuarà bé en l'última declaració de l'impost que efectue el contribuent, si en aquest moment coneix ja la quantia de les rendes pendents d'imputar (operacions a terminis), bé per mitjà d'una declaració-liquidació complementària, sense sanció ni interessos ni cap recàrrec, quan les rendes siguin desconegudes en fer la declaració corresponent a l'últim període impositiu com a contribuent a Espanya.

Ha d'advertir-se que el precepte així configurat era considerat per la Comissió Europea com a incompatible amb determinats preceptes del Tractat de funcionament de la Unió Europea, atès que amb aquest mecanisme, Espanya obligava a pagar un impost d'eixida —*exit tax*— a les persones físiques que deixaven de tenir la seua residència fiscal en aquest país. La Comissió considerava que la legislació espanyola controvertida resultava desfavorable, en l'aspecte financer, per a les persones físiques que traslladaven la seua residència a l'estranger, ja que disposava que les rendes pendents d'imputació havien d'incloure's en la base imposable de l'últim exercici en què aquelles hagueren sigut residents a Espanya. D'aquesta manera, aquestes persones físiques es veien obligades a pagar l'impost en el moment de traslladar la seua residència, mentre que els contribuents que mantenien la seua residència en el territori espanyol no estaven subjectes a tal obligació. Per tant, la legislació espanyola permetia un tracte discriminatori, quan hauria d'aplicar-se la mateixa norma independentment del fet que la persona física mantinguera o no la seua residència en aquest territori.

La sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 12 de juliol de 2012 finalment va condemnar Espanya per incompliment de les seues obligacions en virtut dels articles 21, 45 i 49 del Tractat de funcionament de la Unió Europea, açò és, per restringir el dret de tot ciutadà de la Unió Europea a circular i residir lliurement en el territori dels

estats membres; el dret a la lliure circulació dels treballadors per la Unió; i el dret a la llibertat d'establiment sense restriccions.

Una conseqüència derivada d'això va ser la introducció per mitjà de la Llei 16/2012, de 27 de desembre, del segon apartat de l'article 14.3 LIRPF en virtut del qual *“quan el trasllat de residència es produísca a un altre estat membre de la Unió Europea, el contribuent pot optar per imputar les rendes pendents de conformitat amb el que disposa el paràgraf anterior, o per presentar, a mesura que s'obtinga cada una de les rendes pendents d'imputació, una autoliquidació complementària sense sanció, ni interessos de demora ni cap recàrrec, corresponent a l'últim període que s'haja de declarar per aquest impost. L'autoliquidació s'ha de presentar en el termini de declaració del període impositiu en què hauria correspost imputar les esmentades rendes si no s'hagués produït la pèrdua de la condició de contribuent.”*

10) Imputació temporal de retencions

El contribuent ha d'imputar les retencions o els ingressos a compte en el període en què s'imputen les rendes sotmeses a retenció o ingrés a compte, amb independència del període en què s'hagen practicat (art. 79 RIRPF).

VI. RENDIMENTS DEL TREBALL

Ha de tenir-se en compte que per a determinar el concepte específic de rendiments del treball cal saber que: *en primer lloc*, la llei parteix d'una delimitació general que considera que constitueixen rendiments del treball totes les contraprestacions que deriven del treball personal o d'una relació laboral o estatutària i que no tinguen el caràcter de rendiments de les activitats econòmiques; *en segon lloc*, la llei indica una sèrie de supòsits que s'inclouran “en particular” dins de les anteriors categories de rendiments del treball; i, *en tercer lloc*, la llei estableix una llista de supòsits que “en tot cas” tindran la consideració de rendiments del treball.

Com pot observar-se, la definició general té un caràcter residual, perquè sempre caldrà analitzar prèviament si el supòsit constitueix

rendiment de l'activitat econòmica; i només en el cas en què no es pugui qualificar com a tal i la contraprestació derive del treball personal, aquesta tindrà la qualificació de rendiment del treball.

En definitiva, atenent les anteriors circumstàncies, ha de concloure's que seran rendiments del treball les contraprestacions que deriven dels supòsits expressament relacionats en la llei. A continuació analitzarem aquestes categories de contraprestacions, no sense abans advertir que tindran la consideració de rendiments del treball independentment del fet que la contraprestació siga satisfeta en diners o en espècie, o que aquesta tinga el seu origen en l'aplicació de les regles sobre rendes presumptes.

Entre altres, els rendiments íntegres del treball comprenen els següents conceptes:

1. Els sous i salaris derivats d'una relació laboral de caràcter general, açò és, de la realització d'un treball per compte d'altri i en règim de dependència, sia administrativa o laboral.
2. Les dietes i assignacions per a despeses de viatge, excepte els de locomoció i els normals de manutenció i estada en establiments d'hostaleria amb els límits que reglamentàriament s'establisquen (art. 9 RIRPF). La justificació és que aquestes quantitats que les empreses paguen als treballadors són, en definitiva, destinades a compensar les despeses que aquests sufraguen per l'exercici del seu treball i per això no han de quedar subjectes a l'Impost.

D'aquesta manera, es distingeixen dues classes d'assignacions exceptuades de gravamen: a) les despeses de locomoció; b) les despeses de manutenció i estada.

Ara bé, la no subjecció a l'impost es produeix sempre que les despeses sufragades pels treballadors tinguen acollida en alguna de les dues classes d'assignacions anteriorment citades i a més no superen un determinat límit quantitatiu, de manera que les assignacions que superen el llindar establert sí que estaran subjectes a l'impost, i tributaran exclusivament per l'excés.

3. Els plans de pensions. En l'IRPF s'ofereix un tractament singular a les diferents actuacions que poden derivar-se del sistema d'estalvi a

través dels plans i fons de pensions, regulats pel Reial decret legislatiu 1/2002. Així, es pot advertir el següent: *primer*, les aportacions al pla efectuades pel mateix contribuent possibiliten l'aplicació d'una reducció sobre la base imposable de l'impost; *segon*, les aportacions o contribucions satisfetes pel promotor del pla de pensions que s'efectuen a favor del contribuent, tenen per a aquest la consideració de rendiments del treball en espècie i no es troben subjectes a ingrés a compte, a més també permeten una reducció sobre la base imposable; i *tercer*, les prestacions rebudes pels beneficiaris del pla de pensions tenen la consideració de rendiments del treball en l'IRPF sempre amb independència de quin siga el seu perceptor, de la causa de la seua generació i de la forma en què es reba la prestació.

4. Les prestacions rebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances concertats amb mutualitats de previsió social, quan les aportacions hagen pogut ser, almenys en part, despesa deduïble per a la determinació del rendiment net d'activitats econòmiques o objecte de reducció en la base imposable.
5. Les retribucions que deriven d'impartir cursos, conferències, col·loquis, seminaris i semblants. També tenen aquesta consideració els derivats de l'elaboració d'obres literàries, artístiques o científiques, sempre que se cedisca el dret a la seua explotació.

No obstant això, en els dos supòsits anteriors, quan per a realitzar-los siga el contribuent qui ordene per compte propi els mitjans de producció i els recursos humans, o un de tots dos, amb la finalitat d'intervenir en la producció o distribució de béns i serveis, les retribucions percebudes es qualificaran com a rendiments d'activitats econòmiques.

6. Les retribucions dels administradors i membres dels consells d'administració, de les juntes que actuen en representació seua i la resta de membres d'altres òrgans representatius.
7. Les pensions compensatòries rebudes del cònjuge, en els supòsits de separació judicial o divorci, i les anualitats per aliments que no estiguen exemptes.

8. Les beques que no es troben exemptes de l'IRPF.
9. Les relacions laborals de caràcter especial assenyalades en l'Estatut dels treballadors, excepte les retribucions que deriven de les relacions laborals de caràcter especial dels artistes en espectacles públics i de les persones que intervinguen en operacions mercantils per compte d'un o més empresaris que, sense assumir el risc d'aquelles, suposen l'ordenació per compte propi dels mitjans de producció i de recursos humans o d'un d'ambdós, amb la finalitat d'intervenir en la producció o distribució de béns o serveis (art. 17.3 LIRPF) que es qualificaran com a rendiments d'activitats econòmiques.
10. Els rendiments del treball en espècie, açò és, la utilització, consum o obtenció per a fins particulars del contribuïent de béns, drets o serveis de forma gratuïta o per preu inferior al normal del mercat, encara que no suposen una despesa real per al pagador. S'exceptuen de gravamen les següents retribucions en espècie (art. 42.2 LIRPF):
 - L'entrega a treballadors en actiu, de manera gratuïta o per preu inferior al normal del mercat, d'accions o participacions de la mateixa empresa o d'altres del grup de societats, en la part que no excedisca, pel conjunt de les entregades a cada treballador, de 12.000 € anuals.
 - Les quantitats destinades a l'actualització, la capacitat i el reciclatge del personal empleat, quan ho exigisca l'exercici de les seues activitats o les característiques dels seus llocs de treball.
 - Les entregues a empleats de productes a preus rebaixats que es realitzen en cantines o menjadors d'empresa o economats de caràcter social en dies hàbils per al treballador i en els quals no es meriten dietes per manutenció exceptuades de gravamen. A aquests efectes, tenen també la consideració d'entrega de productes a preus rebaixats les fórmules indirectes de prestació del servei quan la quantia no supere els 9 euros diaris (l'excés serà retribució en espècie).

- La utilització de béns destinats als serveis socials i culturals del personal empleat, en particular, els serveis de guarderia.
- Les primes o quotes satisfetes per l'empresa en virtut de contracte d'assegurança d'accident laboral o de responsabilitat civil del treballador.
- Les primes o quotes satisfetes a entitats asseguradores per a la cobertura de malaltia del treballador i del seu cònjuge o descendents, amb el límit de 500 euros anuals per cada un d'ells.
- La prestació del servei d'educació als fills dels empleats, amb caràcter gratuït o a un preu inferior al normal del mercat.
- Les quantitats satisfetes a les entitats encarregades de prestar el servei públic de transport col·lectiu de viatgers amb el límit de 1.500 euros anuals per cada treballador.

Una vegada qualificades les retribucions que constitueixen rendiments del treball en l'IRPF, a continuació resulta necessari transformar-les en una quantitat de diners per a finalment poder determinar l'import que en concepte d'impost que el contribuent ha de satisfer a la hisenda pública. En aquest procés de transformació trobem les següents fases:

- 1) **Rendiment íntegre del treball**, el qual està constituït per la quantitat meritada pel contribuent pel concepte corresponent (sou, beca, pensió...) i inclou l'import de la retenció o ingrés a compte de l'IRPF i els pagaments a la Seguretat Social o mutualitats obligatòries que per compte del treballador li haja retingut el pagador de les rendes.

Si el contribuent percep rendiments del treball en espècie, el rendiment íntegre estarà format per la valoració de la renda en espècie més l'ingrés a compte, llevat que l'import d'aquest s'haja repercutit al perceptor de la renda. En general, les rendes del treball en espècie es valoren pel seu valor de mercat, amb algunes especialitats (art. 43.1 LIRPF) pel que fa a la utilització d'habitatge, l'entrega o utilització de vehicles, els viatges, les primes d'assegurances de vida, les contribucions a plans de pensions, etc.

- 2) **Rendiment íntegre reduït.** Serà el resultat d'aplicar al rendiment íntegre les reduccions especials que tinguen la seua causa en el caràcter irregular del rendiment (art. 18 LIRPF).

En l'IRPF es qualifiquen com a rendiments "irregulars" del treball els que es troben en qualsevol de les dues categories següents:

- Els rendiments que tinguen un període de generació superior a dos anys i que no s'obtinguen de manera periòdica o recurrent. En aquesta categoria de rendiments s'inclouen els derivats de la concessió del dret d'opció de compra sobre accions o participacions als treballadors, quan s'exerciten transcorreguts més de dos anys des de la seua concessió.
- Els rendiments obtinguts de manera notòriament irregular en el temps, imputats en un únic període impositiu relacionats en l'article 11 RIRPF.

- 3) **Rendiment net,** que serà el resultat d'aplicar al rendiment íntegre reduït les despeses deduïbles establits expressament en la llei (art. 19 LIRPF) i que són:

- Les cotitzacions a la Seguretat Social o a mutualitats generals obligatòries de funcionaris.
- Les detracions per drets passius.
- Les cotitzacions als col·legis d'orfes o entitats semblants.
- Les quotes satisfetes a sindicats i col·legis professionals, quan la col·legiació tinga caràcter obligatori, en la part que corresponga als fins essencials d'aquestes institucions, i amb el límit que reglamentàriament s'establisca.
- Les despeses de defensa jurídica derivades directament de litigis suscitats en la relació del contribuent amb la persona de la qual percep els rendiments, amb el límit de 300 euros anuals.

- 4) **Rendiment net reduït.** Finalment, el rendiment net es reduirà aplicant la reducció per rendiments del treball (art. 20 LIRPF) —reducció que oscil·larà entre els 2.652 € i els 4.080 €. Aquesta

reducció es pot incrementar reducció en un 100%, si és el cas, per esdeveniments especials que s'establisquen legalment. Addicionalment, les persones amb discapacitat que obtinguen rendiments del treball com a treballadors actius podran aplicar una nova reducció que dependrà del seu grau de discapacitat i que serà entre els 3.264 € i els 7.242 €.

El rendiment net reduït serà, doncs, la magnitud que cal integrar en la renda general del període de l'impost. Per disposició legal, el rendiment net del treball sempre s'integrarà en la renda general del període (art. 45 LIRPF).

VII. RENDIMENTS DEL CAPITAL INMOBILIARI

Es qualifiquen com a rendiments del capital immobiliari els que procedeixen de la titularitat de béns immobles rústics i urbans o de drets reals que recaiguen sobre ells i tots els que es deriven de l'arrendament o de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi sobre aquests (art. 22.1 LIRPF).

Per a determinar l'import del rendiment del capital immobiliari que finalment servirà per a fixar la quantia de l'impost resultant ha de procedir-se de la manera següent:

- 1) En primer lloc, es determinarà el **rendiment íntegre** (RI) que estarà constituït per l'import que per tots els conceptes es reba de l'adquirent, cessionari, arrendatari o subarrendatari, inclòs, si és el cas, el corresponent a tots aquells béns cedits amb l'immoble i exclòs l'impost sobre el valor afegit o, si és el cas, l'impost general indirecte canari (art. 22.2 LIRPF).
- 2) En segon lloc, a aquesta magnitud se li restaran les despeses que tinguen la consideració legal de deduïbles (art. 23.1 LIRPF), que donarà com a resultat el **rendiment net** (RN). En general, seran despeses deduïbles tots els necessaris per a l'obtenció dels ingressos i l'import del deteriorament patit (amortització) per l'ús o transcurs del temps en els béns o drets dels quals procedisquen tals rendiments. Entre altres, seran deduïbles les següents despeses:

- Interessos de capitals aliens. Són deduïbles dels ingressos íntegres les despeses de finançament i els interessos dels capitals aliens invertits en l'adquisició o millora dels béns, drets o facultats d'ús o gaudi dels quals procedisquen els rendiments.

Hem de tenir en compte que a partir del 2007 torna a establir-se un límit particular aplicable per a aquesta categoria de despeses i per a les despeses de reparació i conservació. De tal manera que, la suma de totes dues despeses no podrà excedir, per a cada bé o dret, de la quantia dels rendiments íntegres obtinguts. L'import que excedisca d'aquestes despeses sobre els rendiments íntegres podrà deduir-se en els quatre anys següents, sense que pugui excedir, conjuntament amb les despeses per aquests mateixos conceptes corresponents a cada un d'aquests anys, de la quantia dels rendiments íntegres obtinguts en cada un d'aquests anys per a cada bé o dret.

- Amortització. S'accepta com a despesa deduïble l'import del deteriorament que hagen patit els béns durant l'exercici fiscal o la seua depreciació efectiva. En aquest sentit, a menys que el contribuent prove per qualsevol mitjà la depreciació anual del bé, s'estableix que compleix el requisit de l'efectivitat:
 - Tractant-se d'immobles, quan cada any es compute una amortització no superior al 3% sobre el major dels següents valors: el cost d'adquisició satisfet o el valor cadastral, sense incloure el valor del sòl.
 - Tractant-se de béns de naturalesa mobiliària, susceptibles de ser utilitzats per un període superior a l'any i cedits conjuntament amb l'immoble: quan, en cada any, no excedisquen d'aplicar als costos d'adquisició satisfets els coeficients d'amortització establits en la taula per a amortitzacions aplicable al règim d'estimació directa simplificada de rendiments d'activitats econòmiques.

- Quan els rendiments procedisquen de la titularitat de drets reals d'ús o gaudi, podrà amortitzar-se, amb el límit dels rendiments íntegres de cada dret, el seu cost d'adquisició satisfet. L'amortització procedent serà, quan el dret tinga termini de duració determinat, el que resulte de dividir el cost d'adquisició satisfet del dret pel nombre d'anys de la seua duració, i quan el dret fóra vitalici, el resultat d'aplicar al cost d'adquisició satisfet el percentatge del 3 %.
- Conservació i reparació. A aquests efectes, són despeses de reparació i conservació les efectuades regularment amb la finalitat de mantenir l'ús normal dels béns materials, com la pintada, l'emblanquinada o les reparacions d'instal·lacions. També tenen aquesta qualificació els de substitució d'elements, com ara instal·lacions de calefacció, ascensor, portes de seguretat i altres.

En canvi, no es consideren deduïbles les quantitats destinades a l'ampliació o millora, les quals passen a formar part del cost d'adquisició de l'immoble i s'amortitzen conjuntament amb ell.

- Els saldos de cobrament dubtós es consideren deduïbles com a contrapès al nociu efecte que pot produir en aquest rendiment l'aplicació del criteri d'imputació temporal d'ingressos i despeses de la meritació. D'aquesta manera, es permet que les quantitats degudes pel morós que tinguen la consideració de despesa deduïble sempre que la morositat quede efectivament justificada. S'entén que açò es compleix quan el deutor es trobe en situació de concurs, o simplement quan entre el moment de la primera gestió de cobrament realitzada pel contribuent i el de la finalització del període impositiu hagen transcorregut més de 6 mesos, i no s'haja produït una renovació del crèdit.
- En la determinació dels rendiments del capital immobiliari derivats de contractes d'arrendaments celebrats amb anterioritat al 9 de maig de 1985, que no gaudeixen del dret a la revisió de la renda del contracte en virtut de l'aplicació de

la regla 7 de l'apartat 11 de la disposició transitòria segona de la Llei 29/1994, de 24 de novembre, d'arrendaments urbans, s'inclourà addicionalment, com a despesa deduïble, mentre subsistisca aquesta situació i en concepte de compensació, la quantitat que corresponga a l'amortització de l'immoble (DT 3r LIRPF).

3) En tercer lloc, al rendiment net se li aplicaran, si és el cas, dues categories de reduccions:

- La primera està destinada a fomentar el lloguer d'immobles destinats a habitatge. D'aquesta manera, quan entre els rendiments íntegres del capital immobiliari hi haja rendiments procedents del lloguer d'habitatges, el contribuïent podrà practicar una reducció del 60 % o del 100 % sobre el rendiment net generat per aquests lloguers.

La reducció del 60 % és l'aplicable amb caràcter general. Ara bé, la reducció serà del 100 %, quan l'arrendatari tinga una edat compresa entre els 18 i els 30 anys i uns rendiments nets del treball o d'activitats econòmiques en el període impositiu superiors a l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM). No obstant això, a l'efecte de l'aplicació d'aquesta última reducció del 100 %, l'edat de l'arrendatari s'ampliarà fins als 35 anys quan el contracte d'arrendament s'haja celebrat amb anterioritat a l'1 de gener de 2011.

- La segona es produeix quan s'obtenen rendiments del capital immobiliari de manera irregular en el temps. Es consideren rendiments nets "irregulars" (art. 15 RIRPF), d'una banda, els que tinguen un període de generació superior a dos anys, i, de l'altra, els obtinguts de manera notòriament irregular en el temps que normativament s'estableixen i que a continuació relacionem:
 - Imports obtinguts pel traspàs o la cessió del contracte de locals de negoci.
 - Indemnitzacions percebudes de l'arrendatari, subarrendatari o cessionari pels danys o desperfectes en l'immoble.

- Imports obtinguts per la constitució o cessió de drets d'ús i gaudi de caràcter vitalici.

En tot cas, l'import de la reducció que es practicarà serà del 40 % del rendiment net resultant.

- 4) Finalment, l'article 24 LIRPF estableix una presumpció "iure et de iure" per virtut de la qual quan l'adquirent, cessionari, arrendatari o subarrendatari del bé immoble o del dret real que recaiga sobre aquest, siga el cònjuge o un parent, inclosos els afins, fins al tercer grau inclusivament, del contribuent, el rendiment net total no podrà ser inferior al 2 % o a l'1,1 % del valor cadastral de l'immoble (depenent de si el seu valor cadastral ha sigut fixat, revisat o modificat amb entrada en vigor, respectivament, abans o després de l'1 de gener de 1994), o de l'1,1% del 50% del valor de l'immoble als efectes de l'impost sobre el patrimoni, quan no tinga valor cadastral.

VIII. RENDIMENTS DEL CAPITAL MOBILIARI

Els rendiments del capital mobiliari consisteixen en les contraprestacions (dineràries o en espècie) derivades d'elements patrimonials de naturalesa mòble. La normativa de l'impost diferencia entre ells quatre classes, i aplica a cada un dels seus rendiments un tractament singular. Aquests elements són:

- a) Els fons propis de qualsevol entitat.
- b) Les diferents i nombroses modalitats jurídiques de cessió a tercers de capitals propis.
- c) Determinades operacions de capitalització.
- d) Un conjunt de rendiments molt heterogenis.

Ara bé, perquè es puguen caracteritzar com a rendiments del capital mobiliari hem de tenir en compte les següents circumstàncies:

- La no afectació de tals elements a activitats econòmiques del contribuent (art. 21.1 i 2.b LIRPF). En aquest sentit, l'article 29.1.c LIRPF és clar en establir que en cap cas es consideraran elements afectes a una activitat els actius representatius de la participació en els fons propis d'una entitat i la cessió de capitals a tercers.

- En segon lloc, “(...) les rendes derivades de la transmissió de la titularitat dels elements patrimonials, encara que hi haja un pacte de reserva de domini, tributen com a guanys o pèrdues patrimonials, llevat que aquesta llei els qualifique de rendiments del capital” (art. 21.1, segon paràgraf LIRPF).

A més, junt amb aquestes dues circumstàncies, la llei ha anat definint en els últims anys supòsits d'exclusió de l'àmbit dels rendiments del capital mobiliari:

- La contraprestació obtinguda per l'ajornament o fraccionament del preu de les operacions realitzades en el desplegament d'una activitat econòmica habitual del contribuent.
- Els derivats de l'entrega d'accions alliberades i de la venda de drets de subscripció preferent.

a) Participació en fons propis

La primera categoria de rendiments del capital mobiliari està constituïda pels rendiments obtinguts per *la participació en els fons propis de qualsevol tipus d'entitat*. Dins d'aquesta categoria, la llei al·ludeix a les distintes classes de retribucions possibles:

- En primer lloc, els dividends, les primes d'assistència a juntes i les participacions en els beneficis de qualsevol tipus d'entitat (art. 25.1.a 1r LIRPF).
- En segon lloc, els rendiments procedents de qualsevol classe d'actius, excepte l'entrega d'accions alliberades, que, estatutàriament o per decisió dels òrgans socials, faculden per a participar en beneficis, vendes, operacions, ingressos o conceptes anàlegs d'una entitat per causa diferent de la remuneració del treball personal (art. 25.1.a 2n LIRPF).
- En tercer lloc, els rendiments que deriven de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi, siga quina siga la seua denominació o naturalesa, sobre els valors o les participacions que representen la participació en els fons propis de l'entitat (art. 25.1.a

3r LIRPF). Amb aquesta clàusula es pretén incloure essencialment el supòsit de desmembrament entre nu propietari i usufructuari d'accions i participacions, en el que la normativa mercantil (art. 127 LSC), assenyala que el nu propietari ostenta la qualitat de soci o partícip; en la mesura que els drets econòmics s'atorguen a l'usufructuari és lògic que la normativa fiscal es referisca a aquest com a receptor dels rendiments.

- Finalment, i com a clàusula de tancament, l'article 25.1.a 4t LIRPF considera també com a rendiment del capital mobiliari *qualsevol altra utilitat, diferent de les anteriors, procedent d'una entitat per la condició de soci, accionista, associat o partícip*.

b) Cessió de capitals

La segona categoria de rendiments del capital mobiliari està constituïda pels *rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis*; aquests es defineixen com "*les contraprestacions de tot tipus, siga quina siga la seua denominació o naturalesa, dineràries o en espècie, com els interessos i qualsevol altra forma de retribució pactada com a remuneració per aquesta cessió, així com les derivades de la transmissió, reemborsament, amortització, bescanvi o conversió de qualsevol classe d'actius representatius de la captació i utilització de capitals aliens*" (art. 25.2 LIRPF).

S'inclouen ací els interessos dels diferents comptes bancaris existents, els anomenats actius financers de renda fixa en les seues diverses varietats, tant de caràcter públic (deute públic estatal en les seues diferents denominacions: lletres del tresor, obligacions de l'Estat, bons de l'Estat, deute públic autonòmic) com privat (obligacions d'empreses, pagarés d'empreses), els préstecs entre particulars no incorporats a un valor negociable, així com els interessos per ajornament en el pagament d'una venda no empresarial.

El legislador es refereix específicament a alguna d'aquestes modalitats:

- Els rendiments procedents de qualsevol instrument de gir, fins i tot els originats per operacions comercials, a partir

del moment en què s'endosse o transmeta, llevat que l'endós o cessió es faça com a pagament d'un crèdit de proveïdors o subministradors.

- La contraprestació, siga quina siga la seua naturalesa, derivada de comptes en qualsevol classe d'institucions financeres, incloent-hi les basades en operacions sobre actius financers.
- Les rendes derivades d'operacions de cessió temporal d'actius financers amb pacte de recompra.
- Les rendes satisfetes per una entitat financera, com a conseqüència de la transmissió, cessió o transferència, total o parcial, d'un crèdit amb titularitat d'aquella.
- La diferència positiva o negativa entre el valor d'adquisició i el de transmissió, reemborsament i la resta de maneres en què pot produir-se la baixa patrimonial d'aquests actius financers per al contribuent (amortització, canvi...) en ocasió d'aquestes operacions. Les diferències entre el valor d'adquisició i el de transmissió en aquesta classe d'actius financers (els anomenats de renda fixa) només tributen si es transmeten en transmissions oneroses o lucratives *inter vivos*, ja que en les transmissions lucratives *mortis causa* són excloses de tributació com a rendiments del capital mobiliari (art. 25.6 LIRPF).

Amb això se'ls dóna el mateix tractament que a les diferències (qualificades com a guanys patrimonials) procedents d'actius financers de renda variable (accions o participacions) o de participacions en institucions d'inversió col·lectiva (societats o fons d'inversió).

c) Operacions de capitalització, assegurances i rendes derivades de la imposició de capitals

En tercer lloc, es defineixen com a rendiments del capital mobiliari els capitals o les rendes, dineràries o en espècie, *procedents d'operacions*

de capitalització, de contractes d'assegurança de vida o invalidesa i de rendes derivades de la imposició de capitals (art. 25.3 LIRPF), llevat que, en el supòsit de les assegurances citades, pel fet de tractar-se de contractes d'assegurança col·lectiva que operen com a sistema de previsió social empresarial o pel fet d'haver-se subscrit amb una mutualitat de previsió social en determinades circumstàncies, les seues prestacions tributen com a rendiments del treball.

D'una altra banda, hem de tenir en compte, que determinades percepcions de contractes d'assegurances de vida poden estar subjectes a l'impost sobre successions i donacions, en concret aquelles assegurances de vida en les quals el beneficiari és persona diferent de l'acceptant o assegurat.

d) Altres rendiments

Finalment, la llei agrupa un conjunt de rendiments del capital mobiliari, tant si són dineraris com en espècie, molt heterogenis entre si:

- En primer lloc, *els rendiments procedents de la propietat intel·lectual quan el contribuent no siga l'autor i els procedents de la propietat industrial que no es trobe afecta a activitats econòmiques realitzades pel contribuent* (art. 25.4.a LIRPF).
- En segon terme, *els rendiments procedents de la prestació d'assistència tècnica, llevat que la dita prestació tinga lloc en l'àmbit d'una activitat econòmica* (art. 25.4.b LIRPF).
- En tercer lloc, *els procedents de l'arrendament de béns mobles, negocis o mines, així com els procedents del subarrendament percebuts pel subarrendador, que no constituïsquen activitats econòmiques* (art. 25.4.c LIRPF).
- Finalment, *els rendiments procedents de la cessió del dret a l'explotació de la imatge o del consentiment a autorització per a la seua utilització, llevat que la dita cessió tinga lloc en l'àmbit d'una activitat econòmica* (art. 25.4.e LIRPF).

Pel que fa a les despeses deduïbles, l'article 26.1 LIRPF estableix les següents:

- Les despeses d'administració i dipòsit de valors negociables.
- Quan es tracte de rendiments derivats de la prestació d'assistència tècnica, de l'arrendament de béns mobles, negocis o mines o de subarrendaments, es deduiran dels rendiments íntegres les despeses necessaris per a la seua obtenció i, si és el cas, l'import del deteriorament patit pels béns o drets dels quals procedisquen els ingressos.

Finalment, l'article 26.2 LIRPF preveu expressament i només per a l'última categoria de rendiments del capital mobiliari, una reducció de caràcter general del 40 % per a rendiments generats en un període de generació superior als dos anys.

En concret, l'article 21.1 RIRPF indica que són irregulars: a) imports obtinguts pel traspàs o la cessió de l'arrendament; b) indemnitzacions percebudes de l'arrendatari o subarrendatari per danys o desperfectes, en els supòsits d'arrendament; c) imports obtinguts per la constitució o la cessió de drets d'ús o gaudi de caràcter vitalici.

IX. RENDIMENTS D'ACTIVITATS ECONÒMIQUES

D'acord amb la redacció legal, el concepte de rendiments d'activitats econòmiques apareix delimitat per la concurrència de dues notes:

- Existència d'una organització autònoma de mitjans de producció o de recursos humans.
- Finalitat d'intervenir en la producció o distribució de béns o serveis.

Entre altres, tindran aquesta naturalesa els rendiments procedents de les següents activitats: fabricació, comerç, prestació de serveis, agrícoles, exercici de professions liberals, artístiques o esportives. Ara bé, existeixen algunes especialitats o excepcions a aquesta regla general:

- En LIRPF, l'activitat d'arrendament d'immobles pot generar rendiments d'activitats econòmiques o rendiments del capital

immobiliari (art. 27.2 LIRPF). D'aquesta manera, el rendiment generat pel contribuent per l'exercici de l'activitat tindrà en l'IRPF la qualificació de rendiment del capital immobiliari quan conjuntament es produïsquen les següents dues circumstàncies: a) existència d'un local exclusivament dedicat per a l'exercici de l'activitat; i, b) utilització d'una persona per a l'ordenació de l'activitat, que estiga contractada laboralment i a jornada completa.

- Els rendiments derivats d'impartir cursos, conferències, col·loquis, seminaris i semblants i els rendiments derivats de l'elaboració d'obres literàries, artístiques o científiques, sempre que se cedisca el dret a la seua explotació, tindran, generalment, el caràcter de rendiments del treball. No obstant això, quan aquests rendiments, i els provinents de relacions laborals especials d'artistes i de persones que intervinguen en operacions mercantils, hagen sigut obtinguts amb mitjans personals i/o de producció amb la finalitat d'intervenir en la producció o distribució de béns i serveis, tindran la qualificació d'activitat econòmica.

D'altra banda, en l'IRPF és important distingir els béns del patrimoni del contribuent que tenen la consideració "d'afectes a una activitat econòmica" dels que no tenen aquesta consideració, entre altres raons, perquè els elements afectes són susceptibles d'amortització, es dedueixen les despeses que generen i la seua transmissió està subjecta a normes especials (correcció monetària, no aplicació dels coeficients de reducció...). No obstant això, tant si es tracta de béns afectes com de no afectes, l'import que es genere per la seua transmissió tributarà com a pèrdues i guanys patrimonials.

En general, tenen la consideració de béns afectes els següents elements (art. 29 LIRPF i art. 22 i 23 RIRPF): els immobles on s'exerceix l'activitat del contribuent; els béns destinats als serveis econòmics i socioculturals del personal al servei de l'activitat; els béns necessaris per a obtenir els rendiments. Ara bé, només es consideraran béns afectes els que figuren en la comptabilitat o en el llibre registre dels béns d'inversió, excepte prova en contra.

A més, hem de tenir en compte els matisos següents:

- Béns divisibles parcialment afectes: quan es tracte de béns divisibles on es desenvolupe parcialment l'activitat, tindrà la consideració de "bé afecte" la part del bé on aquesta activitat es desenvolupe efectivament.
- Béns indivisibles utilitzats parcialment per a l'activitat: quan l'ús per a necessitats privades siga irrellevant o accessori, el bé es considerarà totalment afecte. S'exclouen d'aquesta consideració els vehicles, i s'estableix la impossibilitat de l'afectació parcial d'un vehicle.

Ara bé, s'exclouen d'aquesta excepció a la regla general: els vehicles mixtos per a transport de mercaderies; vehicles destinats al transport de viatgers per mitjà de contraprestació; vehicles per a ensenyança de conductors o pilots per mitjà de contraprestació; vehicles de representants o agents comercials; els destinats a ser objecte de cessió d'ús amb habitualitat i onerositat.

- També es consideren elements afectes els que siguen de titularitat d'ambdós cònjuges (titularitat compartida).

L'article 30 LIRPF estableix per a la determinació del rendiment net de les activitats econòmiques tres mètodes diferents:

1. **El mètode d'estimació directa normal (EDN):** Podrà utilitzar-lo qualsevol contribuent, independentment del tipus d'activitat que exercisca i del volum dels seus ingressos. D'aquesta manera, emprant aquest mètode, el rendiment net serà el resultat d'aplicar al resultat comptable, els ajustos previstos en la normativa de l'impost sobre societats, en primera instància, i els ajustos que establisquen les normes de l'IPRF, en última instància.

En aquest sentit, hem de tenir en compte, que en l'impost sobre societats hi ha un règim general de determinació de la base imposable, aplicable a totes les societats i, en conseqüència, aplicable a tot contribuent de l'IRPF, i unes normes especials d'aplicació a les crides "entitats de reduïda dimensió", que són les que tenen una xifra de negocis inferior a 10 milions d'euros (art. 108

TR Llei de l'impost sobre societats), que també resultaran aplicables als contribuents de l'IRPF que tinguen un volum de negocis que no excedisca d'aquesta quantitat.

- 2. El mètode d'estimació directa simplificada (EDS):** El podran utilitzar els contribuents que tinguen una xifra de negocis conjunta de totes les activitats que exercisquen l'any anterior inferior a 600.000 euros, independentment de l'activitat que desenrotllen. I això llevat que determinen el rendiment net d'una altra activitat per estimació directa normal, ja que, en aquest cas, obligatòriament, determinaran el rendiment net de totes les seues activitats pel mètode d'estimació directa normal.

Ara bé, tot contribuent que complisca els requisits per a determinar el seu rendiment per aquest mètode, podrà optar per renunciar-hi expressament i tributar pel mètode anterior. La renúncia s'efectuarà per mitjà de la corresponent declaració censal i tindrà, com a mínim, tres anys d'aplicació. Junt amb la renúncia, també es pot produir l'exclusió del règim, bé per superació del límit quantitatiu bé perquè és d'aplicació l'estimació directa normal.

Per tant, la renúncia o exclusió d'aquest règim implica necessàriament que el contribuent determine el rendiment net de totes les seues activitats per EDN. No obstant això, excepcionalment, quan durant l'any s'inicie alguna activitat per la qual es renuncia a EDS, si el contribuent té més activitats aquell any en EDS, continuarà determinant aquestes últimes en aquest règim. D'aquesta manera, la incompatibilitat tindrà efectes per a l'exercici següent a l'inici de la nova activitat.

El rendiment net en EDS es determina de la mateixa manera que en l'EDN amb les següents especialitats: les amortitzacions de l'immobilitzat material es calcularan de forma lineal segons la taula prevista en l'ordre ministerial de 27 de març de 1998; no poden deduir-se les provisions; s'aplica un coeficient de despeses del 5% sobre la diferència entre els ingressos i les despeses, si bé durant els últims anys s'ha elevat aquest coeficient al 10% per a les activitats agrícoles i ramaderes.

3. **El mètode d'estimació objectiva (EO):** Només podran utilitzar-lo els contribuents que desenvolupen les activitats i complisquen els requisits que expressament enumera el Ministeri d'Hisenda en la corresponent ordre ministerial, sempre que, a més, concórreguen les següents circumstàncies:
- a. Que no realitzen altres activitats el rendiment net de les quals es determine per EDN o EDS.
 - b. Que no superen el volum d'ingressos íntegres (sumades totes les activitats econòmiques que desenrotlle el contribuent, però també les exercides pel cònjuge, descendents i ascendents, així com per les entitats en règim d'atribució de rendes en què participen qualsevol dels anteriors, sempre que es tracte d'activitats idèntiques o semblants i existisca una direcció comuna) en l'any immediat anterior, de 450.000 € anuals, o, per al conjunt d'activitats agrícoles i ramaderes la xifra de 300.000 € anuals. A més, la Llei 7/2012 ha introduït, amb efectes a partir de l'1 de gener de 2013 dos nous límits:
 - 1) que el volum conjunt de rendiments íntegres per a les activitats de transport de mercaderies per carretera (epígraf 722 IAE) i de serveis de mudances (epígraf 757 IAE) no supere els 300.000 € l'any anterior;
 - 2) que el volum dels rendiments íntegres corresponents al conjunt de les activitats enumerades en l'article 95.6 RIRPF en què pot resultar d'aplicació el tipus de retenció de l'1 % (excloses les dues activitats anteriors, epígrafs 722 i 757 IAE) que procedisca de persones o entitats retenidores no supere qualsevol de les quantitats següents: 225.000 € o 50.000 € si, a més, representen més del 50 % del volum total dels rendiments.
 - c. Que en l'any immediat anterior, el volum de compres de béns i serveis no supere la quantitat de 300.000 € anuals, excloses les adquisicions d'immobilitzat.

- d. Que les activitats econòmiques no siguem desenvolupades, totalment o parcialment, fora de l'àmbit d'aplicació de l'IRPF.

Ara bé, el contribuent que complisca tots aquests requisits, també podrà optar per renunciar a aquest règim. La renúncia suposarà la inclusió en el règim d'EDS i tindrà efectes com a mínim per a tres anys. Junt amb la renúncia, també es pot produir l'exclusió del mètode d'EO, bé per superació del límit quantitatiu o bé per concórrer alguna causa d'incompatibilitat. En aquest sentit, la renúncia al règim especial simplificat o al règim especial de l'agricultura, ramaderia i pesca de l'IVA, suposa la renúncia al règim d'EO en l'IRPF per a totes les activitats realitzades pel contribuent.

Com a excepció, quan s'iniciï una activitat durant l'any que no estiga inclosa en l'ordre ministerial, o per la qual es renuncie al règim d'estimació objectiva, la incompatibilitat no produirà efectes per a aquell any respecte de les activitats que el contribuent desenvolupava amb anterioritat.

El procediment de determinació del rendiment net en EO es troba regulat en l'ordre ministerial que desenrotlla per a cada any aquest règim i que aprova el Ministeri d'Hisenda.

D'altra banda, tal com s'estableix per a la resta de rendiments de l'IRPF, els rendiments generats en més de dos anys s'integraran en la base imposable general després d'aplicar-los una reducció del 40 %. L'esmentada reducció s'aplicarà sobre els rendiments nets generats en un període superior a dos anys i sobre els rendiments obtinguts de forma notòriament irregular com són els següents:

- Subvencions de capital per a l'adquisició d'elements de l'immobilitzat no amortitzables.
- Indemnitzacions i ajudes per cessament d'activitat.
- Premis literaris, científics o artístics no exempts.
- Indemnitzacions percebudes en substitució de drets econòmics de duració indefinida.

A més, l'article 32.2 LIRPF i 26 RIRPF estableixen una altra reducció per l'exercici de determinades activitats econòmiques de contingut semblant a la prevista per als rendiments del treball en l'article 20 LIRPF.

També, el Reial decret llei 4/2013, de 22 de febrer, de mesures de suport a l'emprenedor i d'estímul del creixement i de la creació d'ocupació, ha introduït una nova reducció en el nostre ordenament, aplicable a aquells contribuents que inicien en l'exercici una activitat econòmica i determinen el seu rendiment net d'acord amb el mètode d'estimació directa, consistent en la reducció d'un 20 % del rendiment net positiu, minorat en les reduccions anteriorment comentades amb el límit de 100.000 €. A efectes de l'aplicació d'aquesta reducció, s'entendrà que s'inicia una activitat econòmica quan no s'haja exercit cap activitat econòmica l'any anterior a la data del seu inici, sense incloure aquelles l'exercici de les quals hagen sense haver arribat a obtenir rendiments nets positius des del seu inici.

Finalment, a les reduccions anteriors, se n'ha d'afegir una última, prevista en la disposició addicional 27a LIRPF, denominada "reducció del rendiment net de les activitats econòmiques per manteniment o creació d'ocupació", aplicable quan:

- Els contribuents tinguen un import net de la xifra de negocis per al conjunt de les seues activitats econòmiques inferior a 5 milions d'euros i una plantilla mitjana inferior a 25 empleats, sempre que mantinga o cree ocupació.
- A aquests efectes, s'entendrà que el contribuent manté o crega ocupació quan la plantilla mitjana utilitzada en el conjunt de les seues activitats econòmiques no siga inferior a la unitat i a la plantilla mitjana del període impositiu 2008.
- La reducció serà el 20% del rendiment net positiu declarat, sense que pugui superar el 50% de l'import de les retribucions satisfetes en l'exercici al conjunt dels seus treballadors.

X. GUANYS I PÈRDUES PATRIMONIALS

La llei defineix molt clarament el concepte d'aquest component de la renda: *"Són guanys i pèrdues patrimonials les variacions en el valor del patrimoni del contribuent que es posen de manifest en ocasió de qualsevol alteració en la composició d'aquell, llevat que aquesta llei els qualifique de rendiments"* (art. 33.1 LIRPF). A pesar de la complexitat del concepte, la definició conté els seus tres elements essencials:

- 1) En primer lloc, ha de produir-se una **alteració en la composició** del patrimoni del contribuent; amb això es pretén gravar les plusvàlues realitzades i no les merament latents. S'engloben diverses situacions:
 - a. La més freqüent és la transmissió a títol oneros (compravenda, permuta, venda en subhasta pública o expropiació forçosa...).
 - b. La transmissió de béns o drets a títol gratuït; per a les parts implicades la perspectiva és diferent. Per als adquirents (hereus, legataris, donataris), com que són obligats al pagament de l'ISD, queden exclosos de l'IRPF en virtut de la incompatibilitat entre ambdós impostos (art. 6.4 LIRPF); en canvi, per als transmissors (causant, donant) pot haver-hi un guany subjecte per l'eventual diferència (positiva o negativa) entre el valor d'adquisició i el de transmissió del bé transmès.
 - c. La incorporació de béns o drets de contingut econòmic. Serien exemples els premis no exempts; els interessos indemnitzatoris...
 - d. L'extinció de drets o obligacions.

En canvi, la llei estima que no hi ha alteració en la composició del patrimoni:

- En els supòsits de divisió de la cosa comuna.
- En la dissolució de la societat de guanys o en l'extinció del règim econòmic matrimonial de participació.
- En la dissolució de comunitats de béns o en els supòsits de separació de comuners.

- 2) En segon lloc, s'exigeix una **variació en el valor del patrimoni**. D'aquesta manera, poden produir-se en efecte, canvis en la composició interna del patrimoni sense que es produïsqen variacions de valor, la qual cosa exclou la possibilitat de qualsevol guany o pèrdua patrimonial, com per exemple l'ampliació de capital amb càrrec a reserves, l'entrega d'accions totalment o parcialment alliberades a l'accionista o les aportacions a una societat per a reposar pèrdues.
- 3) Finalment, s'exigeix **la no qualificació de la renda** obtinguda com a rendiment o imputació de la renda, la qual cosa suposa el caràcter residual de la definició de guanys i pèrdues patrimonials.

A més, la delimitació legal dels guanys i pèrdues patrimonials no finalitza ací, ja que la llei procedeix a fixar una delimitació negativa en els apartats 3, 4 i 5 de l'article 33 LIRPF. Les exempcions són les següents:

- a) Els guanys i pèrdues patrimonials derivats de les transmissions lucratives per mort del contribuent (art. 33.3.b LIRPF).
- b) Les transmissions lucratives *inter vivos* d'empreses o participacions a les quals els siga aplicable l'exempció de l'article 4.8 de la Llei de l'impost sobre el patrimoni i la reducció del 95% de l'article 20.6 de l'ISD.
- c) Els guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió per majors de seixanta-i-cinc anys del seu habitatge habitual o per persona en situació de dependència (art. 33.4.b LIRPF).
- d) Els guanys patrimonials que puguen derivar-se de les donacions de béns a fundacions i associacions regulades per la Llei 49/2002 que donen dret a una deducció en la quota. En canvi, sí que s'admeten les possibles pèrdues patrimonials que puguen derivar-se'n.
- e) Els guanys derivats de l'entrega de béns del patrimoni històric en pagament de l'IRPF.

- f) Els guanys patrimonials derivats de la dació en pagament de l'habitatge habitual per a deutors compresos en l'àmbit d'aplicació de l'article 2 del Reial decret llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció dels deutors hipotecaris sense recursos.
- g) En els supòsits d'extinció del règim econòmic matrimonial de béns, quan per imposició legal o resolució judicial es produïsquen adjudicacions per causa diferent de la pensió compensatòria entre cònjuges.
- h) Estaran exempts en un 50% els guanys patrimonials derivats de la transmissió d'immobles urbans adquirits a títol oneros des del 12 de maig de 2012 fins al 31 de desembre de 2012.
- i) S'estima que no hi ha guany o pèrdua patrimonial en les aportacions als patrimonis protegits constituïts a favor de les persones amb discapacitat.
- j) Un supòsit singular està constituït pel tractament de les reduccions de capital. D'aquesta manera, cap de les modalitats de reducció del capital que regula la normativa mercantil, origina de manera immediata, un guany o pèrdua patrimonial, sinó que això es produirà quan es transmeten els valors o participacions afectats per la reducció, i es produïska per tant un ajornament en la tributació d'aquestes rendes.

No obstant això, en els supòsits de reducció de capital amb devolució d'aportacions als socis —encara que la regla general diu que l'import de la devolució (import dinerari, o, si és el cas, el valor de mercat dels béns o drets tornats) minora el valor d'adquisició dels valors afectats— poden produir-se efectes immediats si hi ha un excés en la devolució de les aportacions; aquest excés tributa com a rendiment del capital mobiliari.

Finalment, la llei agrupa distints supòsits caracteritzats en principi perquè exclouen la possibilitat de generar pèrdues patrimonials:

- Els no justificats. Segons la llei, “*tenen la consideració de guanys de patrimoni no justificats els béns o drets la tinença, declaració o adquisició dels quals no es corresponga amb la renda o el patrimoni declarats pel contribuent, així com la inclusió de deutes inexistents en qualsevol declaració per aquest impost o per l'impost sobre patrimoni, o el seu registre en els llibres o registres oficials*” (art. 39.1 LIRPF). Els guanys patrimonials no justificats s'integraran en la base liquidable general del període impositiu respecte del qual es descobrisquen, llevat que el contribuent proveu suficientment que ha sigut titular dels béns o drets corresponents des d'una data anterior a la del període de prescripció.

A més, i amb efectes a partir del 31 d'octubre de 2012, la llei 7/2012 ha afegit un nou apartat dos a l'article 39, i inclou com a nou supòsit de guanys patrimonials no justificats la tinença, declaració o adquisició de béns o drets situats a l'estranger respecte dels quals no s'haja complert en termini l'obligació d'informació establida en la nova disposició addicional 18a de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària. D'aquesta manera, si no es compleix amb aquesta obligació d'informació, la inclusió d'aquests elements com a guanys patrimonials no justificats, suposarà la seua integració en la base liquidable general del període impositiu més antic entre els no prescrits susceptibles de regularització en què haja estat en vigor aquest apartat, llevat que la titularitat dels béns o drets es corresponga amb rendes declarades, o bé amb rendes obtingudes en períodes impositius en què no es tinguera la condició de contribuent de l'IRPF.

- Les degudes al consum.
- Les degudes a transmissions lucratives per actes *inter vivos* o alliberats.
- Les degudes a pèrdues en el joc obtingudes en el període impositiu que excedisquen dels guanys obtinguts en el joc en el mateix període. Ara bé, s'exclou d'aquesta possibilitat les

pèrdues derivades de la participació en els jocs a què fa menció la disposició addicional 33a de l'IRPF (els premis de les loteries i apostes organitzades per la Societat Estatal de Loteries i Apostes de l'Estat; sortejos de la Creu Roja, l'ONCE...).

- Les derivades de transmissions d'elements patrimonials, quan l'adquirent torne a adquirir-los en els terminis següents:
 - Dos mesos anteriors o posteriors a les transmissions si es tracta de valors o participacions admesos a negociació en algun mercat secundari oficial.
 - Un any anterior o posterior a la transmissió, quan es tracte de valors o participacions no admesos a negociació en els mercats secundaris oficials.
 - Un any posterior a la transmissió, tractant-se de qualsevol altre element patrimonial.

D'altra banda, i pel que fa al càlcul de l'Impost, hem d'abordar tres qüestions:

- 1) En primer lloc, hem d'establir la regla general per virtut de la qual l'import del guany o pèrdua patrimonial derivada d'una transmissió d'un element serà la diferència entre el valor d'adquisició i el valor de transmissió.

El valor d'adquisició estarà format per la suma de:

- a) L'import real de l'adquisició o, si aquesta ha sigut a títol gratuït (herència, legat, donació), pel valor declarat o comprovat per l'Administració.
- b) El cost de les inversions i millores efectuades en els béns adquirits, sense incloure les despeses de conservació i reparació.
- c) Les despeses i tributs inherents a l'adquisició (notari, registre, IVA, ISD...), sense incloure els interessos satisfets per l'adquirent.
- d) De la suma dels anteriors conceptes haurà de restar-se l'import de les amortitzacions fiscalment deduïbles.

El valor de transmissió estarà format per:

- a) L'import real pel qual s'haja produït la transmissió o el valor declarat o comprovat administrativament si ha sigut a títol gratuït. L'import real serà l'efectivament satisfet, sempre que no siga inferior al valor de mercat.
 - b) De la quantitat anterior es deduiran les despeses i tributs inherents a la transmissió.
- 2) En segon lloc, la llei preveu tres tècniques o mecanismes de correcció monetària del valor d'adquisició:
- a) Per al cas exclusivament de béns immobles no afectes a activitats econòmiques, el valor d'adquisició, calculat segons el punt anterior, es corregeix per a tenir en compte la depreciació monetària per mitjà de l'aplicació d'uns coeficients d'actualització, aprovats anualment per la Llei de pressupostos generals de l'Estat.
 - b) Per al cas exclusivament de béns immobles afectes a activitats econòmiques, el valor comptable, és a dir, el que s'entén com a valor d'adquisició dels béns afectes en l'impost sobre societats, es corregeix també per mitjà de l'aplicació d'uns coeficients d'actualització, aprovats anualment per la Llei de pressupostos generals de l'Estat.
 - c) Finalment, dins d'aquestes normes d'ajust a l'evolució de preus dels valors d'adquisició de béns i drets, hi ha un important règim transitori de càlcul dels guanys i pèrdues patrimonials d'elements adquirits abans del 31/12/1994, regulat en l'actualitat en la disposició transitòria novena de l'IRPF.

D'aquesta manera, una vegada calculat el guany patrimonial obtingut, segons les regles anteriors, aquest podrà ser objecte d'una reducció per aplicació dels corresponents percentatges reductors o d'abatiment, sempre que es complisquen els següents requisits:

- Que els guanys patrimonials procedisquen de transmissions, oneroses o lucratives, de béns o drets.
- Que el bé o dret haja sigut adquirit abans del 31 de desembre de 1994 pel contribuent.
- Que l'element patrimonial no estiga afecte a una activitat econòmica.

De manera que, complint-se aquests requisits, els percentatges reductors s'aplicaran sobre la part del guany patrimonial generat entre la data de la compra de l'element i el 19 de gener de 2006, ambdós inclosos, sense que es pugui aplicar sobre la part del guany patrimonial generat a partir del 20 de gener de 2006 fins a la data de la transmissió.

- 3) Finalment, les regles generals de quantificació dels guanys i pèrdues patrimonials es complementen amb un conjunt de regles especials establides per als supòsits assenyalats en la llei:
- a. Valors admesos a cotització. La regla essencial consisteix en el fet que tots dos valors —el d'adquisició i el de transmissió— vénen determinats pel valor de cotització, llevat que s'haja pactat un preu superior, ja que en aquest cas, prevaldrà aquest últim.
 - b. En els valors no admesos a cotització, en absència de prova que demostre que el preu satisfet per la transmissió es correspon amb el valor de mercat, el valor de transmissió serà el major dels dos següents: 1) el valor teòric resultant del balanç corresponent a l'últim exercici amb anterioritat a la data de meritació de l'impost; 2) el que resulte de capitalitzar al tipus del 20 % la mitjana dels

resultats dels tres exercicis socials tancats amb anterioritat a la data de meritació de l'impost.

- c. En la transmissió o reemborsament d'accions o participacions representatives del capital o patrimoni d'institucions d'inversió col·lectiva el guany o pèrdua patrimonial es computarà per la diferència entre el seu valor d'adquisició i el valor de transmissió, determinat pel valor liquidatiu aplicable en la data en què la dita transmissió o reemborsament es produïska o, si no n'hi ha, per l'últim valor liquidatiu publicat. Quan no existisca valor liquidatiu, es prendrà el valor teòric resultant del balanç corresponent a l'últim exercici tancat amb anterioritat a la data de meritació de l'impost.
- d. En les aportacions no dineràries a societats, el guany o pèrdua patrimonial serà la diferència entre el valor d'adquisició i el valor de transmissió que serà el major dels tres següents: 1) el valor nominal de les accions o participacions rebudes; 2) el valor de cotització, si és el cas, dels títols debuts en la data de l'aportació o la immediata anterior; 3) el valor de mercat del bé o dret aportat.
- e. En la separació de socis i en la dissolució de societats, el guany o pèrdua patrimonial serà per al soci la diferència entre el valor de la quota de liquidació o el valor de mercat dels béns debuts i el valor d'adquisició del valor o títol de participació.
- f. El guany patrimonial del cedent del dret arrendatíci es xifra en l'import que li corresponga en el traspàs, deduïda si és el cas, la participació del propietari.
- g. En les indemnitzacions per pèrdua o sinistre d'elements patrimonials, els guanys i pèrdues patrimonials es computen per la diferència entre la quantitat rebuda i la part proporcional del valor d'adquisició del bé o dret assegurat.

- h. En la permuta de béns o drets, els guanys i pèrdues patrimonials es determinen per la diferència entre el valor d'adquisició del bé o dret cedit i el major entre el valor de mercat del bé o dret cedit o del bé o dret rebut a canvi.
- i. En el moment de la constitució d'una renda vitalícia, l'alteració patrimonial que suposa per al rendista l'entrega del bé es calcula per la diferència entre el valor d'adquisició d'aquest últim i el valor actual financer actuarial de la renda pactada.

En extingir-se la renda vitalícia, qui pot experimentar eventuais guanys i pèrdues patrimonials és l'obligat al pagament, el qual haurà de calcular la variació patrimonial per la diferència entre les rendes satisfetes i el valor d'adquisició dels béns que va rebre.

- j. En la transmissió de drets reals de gaudi sobre immobles la llei assenyala que quan el titular d'un dret real de gaudi sobre immobles n'efectua la transmissió, o quan es produïska l'extinció, per al càlcul del guany i pèrdua patrimonial l'import real es minorarà de manera proporcional al temps durant el qual el titular no haja percebut rendiments del capital immobiliari.
- k. Quan s'incorporen béns o drets al patrimoni d'un contribuent sense derivar d'una prèvia transmissió (especialment, els premis), la quantia del guany serà el valor de mercat del bé o dret incrementat en l'import del pagament a compte.

Finalment, hem d'analitzar un últim supòsit d'exempció d'especial rellevància que és el constituït a favor de la reinversió en habitatge habitual. L'exempció s'estableix en els termes següents: *“Es poden excloure de gravamen els guanys patrimonials obtinguts per la transmissió de l'habitatge habitual del contribuent, sempre que l'import total obtingut per la transmissió es reinvertisca en l'adquisició d'un nou habitatge habitual en les condicions que es determinen per reglament”* (art. 38 LIRPF). Els punts essencials de la seua regulació són els següents:

- a) L'habitatge habitual a què es refereix la llei, tant si és la transmesa com l'objecte de reinversió, és la continguda en la mateixa regulació de l'impost. En aquest sentit, el ja derogat article 68.1.3 LIRPF establia que *“s'entén per habitatge habitual aquell en què el contribuent residisca durant un termini continuat de tres anys [...]”*. En els mateixos termes es pronuncia el vigent article 54.2 RIRPF que, a més, completa l'anterior definició indicant que *“perquè l'habitatge constituísca la residència habitual del contribuent ha de ser habitat de manera efectiva i amb caràcter permanent pel mateix contribuent, en un termini de dotze mesos, comptats a partir de la data d'adquisició o acabament de les obres”*. A més, la reinversió pot fer-se tant en l'adquisició d'un nou habitatge com en la seua rehabilitació.
- b) La reinversió haurà de ser de la totalitat de l'import obtingut en la venda de l'anterior habitatge, i no l'import del guany patrimonial obtingut. Ara bé, quan per a adquirir l'habitatge transmès el contribuent haja utilitzat finançament aliè, es considerarà, exclusivament a aquests efectes, com a import total obtingut, el resultat de minorar el valor de transmissió en el principal del préstec que es trobe pendent d'amortitzar en el moment de la transmissió.
- c) La reinversió pot ser total o parcial, segons es reinvertisca la totalitat o part de l'import de la venda de l'habitatge. Ara bé, quan l'import reinvertit siga inferior al total d'allò que s'ha percebut en la transmissió, únicament s'exclourà de tributació la part proporcional del guany patrimonial obtingut que corresponga a la quantitat reinvertida.
- d) Hi ha un termini de dos anys per a procedir a la reinversió, termini tant posterior com anterior al moment de la venda de l'habitatge habitual. Ara bé, s'entendrà que la reinversió s'efectua dins del termini quan la venda s'haja efectuat a terminis o amb preu ajornat, sempre que l'import dels terminis es destine a la finalitat indicada dins del període impositiu en què es vagen percebent.
- e) La reinversió del guany patrimonial exclou la possibilitat de beneficiar-se de la deducció de quota per adquisició de

l'habitatge habitual. Actualment, i amb efectes des de l'1 de gener de 2013, la deducció per adquisició d'habitatge habitual ha sigut derogada.

XI. BASE IMPOSABLE I LIQUIDABLE GENERAL I DE L'ESTALVI

A efectes del càlcul de l'impost, les rendes obtingudes pel contribuent es poden classificar en els dos grups següents:

I. **Renda general:** està constituïda pels conceptes següents:

- a) Rendiments del treball, del capital immobiliari, del capital mobiliari (només els de l'article 25.4 LIRPF) i els derivats de l'exercici d'activitats econòmiques.
- b) Imputacions de rendes.
- c) Els guanys i pèrdues patrimonials que no deriven de la transmissió d'elements patrimonials i els guanys i pèrdues patrimonials que deriven de transmissions d'elements patrimonials i que hagen romàs en el patrimoni del contribuent menys d'un any. També s'inclouen en aquest primer grup els guanys no justificats.

II. **Renda de l'estalvi:** està constituïda pels següents conceptes:

- a) Els rendiments del capital mobiliari previstos en els apartats 1, 2 i 3 de l'article 25 LIRPF.
- b) Els guanys i pèrdues patrimonials derivades de transmissions d'elements patrimonials que hagen romàs en el patrimoni del contribuent més d'un any.

D'aquesta manera, una vegada classificats els diferents components de la renda com a renda general o com a renda de l'estalvi, la segona fase per al càlcul de les bases imposables consisteix en la **integració i compensació** dels mateixos components segons les regles contingudes en els articles 44 a 50, ambdós inclosos, de l'IRPF.

A continuació, a la base imposable general i de l'estalvi resultant de l'operació anterior li seran aplicables les següents **reduccions**:

- I. Aportacions a sistemes de previsió social (mutualitats, plans de pensions, plans de previsió social empresarial). L'aplicació es regeix per les següents normes:
 - i. La reducció consisteix en les aportacions a plans de pensions, incloent-hi les contribucions del promotor del pla (empresari) imputades en concepte de rendiment del treball. També és possible la reducció per les diferents classes d'aportacions abonades en virtut de contractes d'assegurances amb les mutualitats de previsió social en els diferents supòsits actualment existents.
 - ii. El conjunt d'aportacions realitzades tenen una limitació xifrada en la menor de les dues quantitats següents: el 30 % dels rendiments nets del treball i d'activitats econòmiques (50 % per a contribuents de més de 50 anys) o 10.000 € anuals (12.500 € quan el contribuent tinga més de 50 anys).
- II. Aportacions per ajuda a situacions de discapacitat. La reducció es regula de la manera següent: s'afavoreixen les aportacions als diferents plans de previsió social, així com al patrimoni protegit de la persona amb discapacitat, i consisteix en una quantitat fixa que cal aplicar bé pel mateix contribuent, bé pels descendents o ascendents, amb atenció bé a la circumstància de necessitar ajuda de terceres persones bé a l'existència de despeses d'assistència.
- III. Prestacions obligatòries en virtut de normes del dret de família: també cal aplicar reduccions per les pensions compensatòries a favor del cònjuge i les anualitats per aliments, llevat de les establides a favor dels fills del contribuent, sempre que hagen sigut establides per decisió judicial.

- IV. Aportacions a partits polítics: donen dret a la reducció les quotes d'afiliació i les aportacions a partits polítics, federacions, coalicions o agrupacions d'electors amb un límit màxim anual de 600 €.

Finalment, una vegada obtinguda la **base liquidable general i de l'estalvi**, com a resultat de l'aplicació de les anteriors reduccions a les bases imposables, es procedeix a l'aplicació del **mínim personal i familiar** que es regeix pels criteris següents:

- Existeix un mínim personal i familiar de caràcter general de 5.151 €.
- La xifra anterior es veu incrementada en funció de les càrregues familiars del contribuent (descendents segons edat i ingressos i altres circumstàncies, descendents i persones vinculades al contribuent per raó de tutela o acolliment, atenció de fills); també es té en compte la circumstància que alguna d'aquestes persones patisca una discapacitat.
- L'import del mínim familiar és prorratejable entre els que hi tenen dret.
- Les circumstàncies personals i familiars determinants de la quantia del mínim són les concurrents en la data de la meritació de l'impost.
- El mínim personal i familiar s'aplica en primer lloc a la base liquidable general, i el romanent a la base liquidable de l'estalvi.

XII. CÀLCUL DE L'IMPOST

Són necessàries les següents qüestions prèvies:

- i. Es procedeix a diferenciar entre un gravamen estatal i altre autonòmic que representen cada un el 50% de la pressió fiscal global de l'impost. S'estableixen en conseqüència sengles escales de tipus de gravamen per a determinar totes

dues quotes, aplicables tant a la part general com a la part especial de la base liquidable.

- ii. A les comunitats autònomes se'ls concedeix competència normativa per a fixar lliurement l'escala autonòmica aplicable a la base liquidable general amb l'únic límit que siga progressiva; però no amb relació al tipus aplicable a la renda corresponent a la base liquidable de l'estalvi.
- iii. Així mateix, les comunitats autònomes poden establir deduccions de la quota per *circumstàncies personals i familiars, per inversions no empresarials i per aplicació de renda sempre que no suposen, directament o indirectament, una minoració del gravamen efectiu d'alguna o algunes categories de rendes; i també per subvencions i ajudes públiques no exemptes que es perceben de la comunitat autònoma, a excepció de les que afecten l'exercici d'activitats econòmiques o les rendes que s'integren en la base de l'estalvi.*
- iv. Les comunitats autònomes també poden modificar el mínim personal i familiar aplicable per al càlcul del gravamen autonòmic.

D'acord amb el que s'ha indicat, la **quota íntegra estatal** serà la suma de les quotes resultants de l'aplicació, d'una banda, de l'escala general de l'impost a la base liquidable general i, de l'altra, del tipus de gravamen aplicable a la base liquidable de l'estalvi.

L'escala general és la següent:

Base liquidable	Quota íntegra	Resta base liquidable	Tipus aplicable
–	–	–	–
Fins a euros	Euros	Fins a euros	Percentatge
0	0	17.707,20	12
17.707,20	2.124,86	15.300,00	14
33.007,20	4.266,86	20.400,00	18,5
53.407,20	8.040,86	66.593,00	21,5
120.000,20	22.358,36	55.000,00	22,5
175.000,20	34.733,36	D'ara en davant	23,5

Ara bé, el Reial decret llei 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera, ha establert un gravamen complementari a la base liquidable de l'escala general entre el 0,75% i el 7% que resultarà d'aplicació als períodes impositius 2012 i 2013. D'aquesta manera, la nova escala general és la següent:

Base liquidable – Fins a euros	Quota íntegra – Euros	Resta base liquidable – Fins a euros	Tipus aplicable – Percentatge
0	0	17.707,20	12,75
17.707,20	2.257,66	15.300,00	16
33.007,20	4.705,66	20.400,00	21,5
53.407,20	9.091,66	66.593,00	25,5
120.000,20	26.072,88	55.000,00	27,5
175.000,20	41.197,88	125.000,00	29,5
300.000,20	78.072,88	En avant	30,5

Els tipus aplicables a la base liquidable de l'estalvi tant estatal com autonòmica són dos: el primer, del 9,5%, aplicable fins a una base liquidable de 6.000 €; i el segon, del 10,5 %, aplicable des de 6.000,01 € en avant.

Ara bé, de la mateixa manera que ocorria amb l'escala general, el Reial decret llei 20/2011, de 30 de desembre, ha establert per als exercicis 2012 i 2013 amb caràcter temporal els següents nous tipus: el primer, del 11,5 % aplicable fins a una base liquidable de 6.000 €; el segon, del 14,5% aplicable a una base liquidable des de 6.000,01 € fins als 24.000 €; i el tercer, del 16,5%, aplicable dels 24.000 € en avant.

Pel que fa a la **quota íntegra autonòmica**, serà la suma de les quotes resultant de l'aplicació, d'una banda, de l'escala progressiva autonòmica aprovada per cada comunitat autònoma a la base liquidable general, i d'altra banda, el mateix tipus establert en la legislació estatal a la base liquidable de l'estalvi, atès que sobre aquest tipus de gravamen les comunitats autònomes no tenen capacitat normativa.

Una vegada determinades les quotes íntegres, estatal i autonòmica, la següent fase liquidatòria de l'IRPF té per objecte l'aplicació, si és el cas, d'alguna de les **deduccions** previstes per la normativa. L'operació donarà com a resultat les respectives quotes líquides, estatal i autonòmica:

1) **Deducció per inversió en habitatge habitual.** Es tractava, sens dubte, de la deducció més freqüent i significativa del nostre panorama fiscal, en virtut de la qual l'adquisició o rehabilitació, la construcció o ampliació d'un habitatge habitual o les quantitats dipositades en comptes habitatge habilitaven per a l'aplicació d'una deducció del 15 % de la quantitat satisfeta per l'adquisició, inclosos els interessos, en els supòsits de finançament aliè amb el límit de 9.040 €.

En l'actualitat, la Llei 16/2012, de 27 de desembre, amb efectes des de l'1 de gener de 2013, ha suprimit aquesta deducció; no obstant això, continua sent d'aplicació als immobles adquirits amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta llei segons la disposició transitòria 18a de LIRPF.

2) **Deducció en activitats econòmiques.** Els contribuents que exercisquen activitats econòmiques en estimació directa podran aplicar el conjunt de deduccions de la quota regulades en l'impost sobre societats, amb igualtat de percentatges i límits de deducció, a excepció de la deducció per reinversió de beneficis extraordinaris (art. 42 TRLIS) que no resulta d'aplicació.

3) **Deducció per donatius.** La legislació sobre fundacions, mecenatge i patrocini (Llei 42/2002) permet que les persones físiques practiquen deduccions de la quota en aquest impost del 25 % respecte a les donacions de béns integrants del patrimoni històric espanyol, així com respecte a les donacions de béns de l'actiu material de l'entitat donatària, i les quantitats donades a fundacions i associacions d'utilitat pública. El percentatge es redueix al 10 % quan aquestes últimes entitats no complisquen estrictament els requisits de la Llei del mecenatge. En canvi, el percentatge serà del 30 % quan es tracte de quantitats donades a les mateixes entitats però destinades per aquestes a la realització i l'exercici d'activitats i programes prioritars del mecenatge.

4) **Deducció per rendes obtingudes a Ceuta i Melilla.** Els residents a Ceuta i Melilla gaudeixen d'un important benefici fiscal concretat en una deducció del 50 % de la quota íntegra, tant estatal com autonòmica, que correspon a rendes obtingudes en aquestes ciutats; la deducció s'estén als que hi van residir almenys cinc anys si la tercera part del seu patrimoni net està situat a Ceuta i Melilla; així com als que sense residir en aquestes

ciutats perceben rendes legalment qualificades com a obtingudes a Ceuta i Melilla.

5) **Deducció per compte estalvi-empresa.** S'estableix una deducció del 15% de les quantitats ingressades en un compte "estalvi-empresa" i destinades a la constitució de la nova modalitat de societat mercantil anomenada "nova Empresa". El límit de la deducció és de 9.000 €.

6) **Deducció per lloguer de l'habitatge habitual.** Els contribuents que tinguen una base imposable inferior a 24.107,20 € anuals, podran deduir-se el 10,05% de les quantitats satisfetes en el període impositiu pel lloguer del seu habitatge habitual. La base màxima d'aquesta deducció serà de: a) 9.040 € quan la base imposable siga igual o inferior a 17.707,2 € anuals; i b) 9.040 € menys el resultat de multiplicar per 1,4125 la diferència entre la base imposable i 17.707,2 € anuals, quan la base imposable estiga compresa entre aquesta última quantitat i 24.107,2 € anuals.

7) **Deducció per obres de millora en l'habitatge habitual.** Des del 14 d'abril de 2010 fins al 31 de desembre de 2012 va ser aplicable aquesta reducció per als contribuents que tingueren una base imposable inferior als 71.007,2 € anuals.

Finalment, la quota líquida total serà objecte d'unes últimes detraccions que donaran com a resultat la **quota diferencial**:

- **Quota per doble imposició internacional.** Si entre les rendes del contribuent figuren components de renda obtinguts i gravats en l'estranger, la deducció que cal practicar serà la menor de les dues següents: l'import efectivament satisfet o el resultat d'aplicar el tipus de gravamen definit per l'article 80.2 LIRPF a la part de la base liquidable gravada a l'estranger.
- **Deducció per rendiments del treball i d'activitats econòmiques.** Els contribuents que tinguen una base imposable inferior als 12.000 € anuals i que obtinguen rendiments del treball o d'activitats econòmiques podran aplicar sobre la quota líquida la deducció següent: a) 400 € quan la base imposable siga inferior a 8.000 € anuals; b) 400 €

menys el resultat de multiplicar per 0,1 la diferència entre la base imposable i 8.000 € quan la base imposable estiga compresa entre els 8.000,01 € i els 12.000 €.

- **Deducció per maternitat.** Les dones amb fills menors de 3 anys amb dret a l'aplicació dels mínims per descendents, que realitzen una activitat per compte propi o d'altri per la qual estiguen donades d'alta en el règim de la Seguretat Social o mutualitat, podran minorar la quota líquida d'aquest impost en 1.200 € per cada fill menor de 3 anys.
- **Ingressos a compte.** Finalment, hauran de detraure's de la quota líquida les retencions i els ingressos a compte a què hagen pogut estar subjectes les rendes percebudes pel contribuent, així com els pagaments fraccionats satisfets per ell.

XIII. TRIBUTACIÓ FAMILIAR I GESTIÓ DE L'IMPOST

A efectes de l'IRPF hi ha dues modalitats d'unitat familiar:

- 1) La integrada pels cònjuges no separats legalment i, si n'hi ha, a) els fills menors de 18 anys, amb excepció dels que, amb el consentiment dels pares, visquen independentment d'aquests; b) els fills majors d'edat incapacitats judicialment subjectes a pàtria potestat prorrogada o rehabilitada.
- 2) En els supòsits de separació legal, o quan no existisca vincle matrimonial, la formada pel pare o la mare i tots els fills que convisquen amb un o altre i reunisquen els requisits de la regla anterior.

D'aquesta manera, els contribuents que es troben en alguna d'aquestes dues situacions familiars podran optar per tributar conjuntament amb la resta de membres de la unitat familiar. L'opció per la tributació conjunta s'ajusta a les regles següents:

- En cada exercici es pot optar per una forma o l'altra de tributació, sense que l'opció vincule per a exercicis successius.

- L'opció per la tributació conjunta comprèn tots els membres de la unitat familiar; la qual cosa equival a dir que l'opció d'un membre per la tributació separada comporta la de la resta.
- L'opció per la tributació conjunta exigeix que tots els membres de la unitat familiar siguin subjectes passius de l'IRPF.
- La característica més especial radica en el mínim personal i familiar. En la modalitat d'unitat familiar constituïda pels pares i fills, no es procedeix a l'acumulació dels mínims personals d'ambdós cònjuges sinó que s'aplicarà un únic mínim de 5.151 €, susceptible d'incrementar-se per circumstàncies d'edat i assistència, i amb una reducció posterior de la base imposable de 3.400 €.

D'altra banda, pel que fa a la gestió de l'impost, aquest comprèn, bàsicament, la regulació de les **obligacions formals** que han d'omplir els contribuents. Entre aquestes obligacions destaca la realització de la declaració de l'impost, és a dir, la seua autoliquidació.

D'aquesta manera, la Llei de l'IRPF, després de delimitar les persones que tenen el caràcter de contribuents, regula també l'obligació formal que tenen de presentar la corresponent declaració tributària. Ara bé, en aquest sentit, la normativa estableix una autèntica exempció formal que pot comportar en alguns casos una exempció de gravamen de l'impost, ja que regula els supòsits en els quals no existeix cap obligació de declarar.

XIV. RÈGIMS ESPECIALS

En la llei es preveuen els següents règims especials:

- Imputació de rendes immobiliàries (art. 85 LIRPF).
- Atribució de rendes (art. 86 a 90 LIRPF).
- Transparència fiscal internacional (art. 91 LIRPF).
- Drets d'imatge (art. 92 LIRPF).
- Règim especial per a treballadors desplaçats (art. 93 LIRPF).
- Institucions d'inversió col·lectiva (art. 94 i 95 LIRPF).

Es tracta, en essència, de supòsits de “ficció jurídica” en els quals el contribuïent no ha obtingut un ingrés efectiu, real o directe, però que, com que es manifesta una capacitat econòmica indirecta, la llei obliga el contribuïent a imputar una quantitat de renda. Són també característiques comunes d'aquests règims especials les següents: *en primer lloc*, la seua aplicació només pot produir la imputació de rendes positives i, *en segon lloc*, l'import d'aquestes rendes s'integrarà sempre en la renda general de l'IRPF.

Destaquem els següents:

1) Imputació de rendes immobiliàries. Segons l'article 85 LIRPF els contribuïents titulars d'immobles urbans estaran obligats a imputar en la seua declaració de l'IRPF la quantitat que resulte d'aplicar el 2 % sobre el valor cadastral de cada immoble que tinga assignat anualment.

No obstant això, l'import de la renda que cal imputar serà de l'1,1 % del valor cadastral de l'immoble quan aquest valor haja sigut modificat o revisat per l'Administració competent, i sempre que aquest nou valor revisat o modificat haja entrat en vigor a partir de l'1 de gener de 1994. Si l'immoble no té valor cadastral o aquest encara no ha sigut comunicat al seu titular, la renda que cal imputar serà de l'1,1 % del 50% del valor de l'immoble a efectes de l'impost sobre el patrimoni.

A més, de manera expressa s'estableix que no generen renda imputada els següents immobles:

- Els que es troben afectes a una activitat econòmica.
- Els que generen rendes del capital immobiliari.
- L'habitatge habitual.
- El sòl no edificat.
- Els immobles en construcció.
- Els immobles que, per raons urbanístiques, no siguen susceptibles d'ús.

2) Drets d'imatge. Aquest règim s'aplicarà als contribuïents que complisquen els següents requisits:

- Que hagen cedit el dret a l'exploració de la seua imatge o n'hagen consentit o autoritzat la utilització a una altra persona o entitat resident o no resident.
- Que presten els seus serveis a una persona o entitat en l'àmbit d'una relació laboral.
- Que la persona o entitat amb què mantinguen la relació laboral, o una vinculada, haja obtingut per mitjà d'actes concertats amb persones o entitats residents o no, la cessió del dret a l'exploració o el consentiment o l'autorització per a la utilització de la imatge del contribuent.
- Que la contraprestació satisfeta a la persona o entitat interpolada per la cessió dels drets d'imatge excedisca del 15 % de la suma d'aquests rendiments més l'import de les retribucions per treball percebudes per la persona que cedeix aquest dret.

Aquest règim especial té com a objectiu principal qualificar com a renda imputada en l'IRPF l'import pagat a una tercera persona o entitat per l'exploració del dret d'imatge d'altra persona física, a la qual es presumeix que aquella representa i encobreix econòmicament.

XV. L'IMPOST SOBRE LA RENDA DELS NO RESIDENTS

En l'actualitat, l'IRNR està regulat fonamentalment en dues normes jurídiques: *primera*, el TRLIRNR, aprovat pel Reial decret legislatiu 5/2004, de 5 de març; i, *segon*, el reglament de l'IRNR, aprovat pel Reial decret 1776/2004, de 30 de juliol. Ara bé, a més de la normativa tributària interna, en matèria de fiscalitat de no residents cal tenir en compte també i necessàriament els diferents convenis internacionals subscrits per Espanya.

En aquest sentit, pel que fa a la naturalesa i objecte d'aquest impost, l'article 1 del TRLIRNR, estableix que l'IRNR és un tribut directe que grava la renda obtinguda en territori espanyol per les persones físiques i entitats no residents. Ara bé, per a delimitar la resta de notes

distintives de l'IRNR pareix convenient tractar per separat les dues modalitats de subjecció que el TRLIRNR contempla, ja que cada una presenta característiques diferents.

En aquest sentit, l'article 15 TRLIRNR distingeix, a efectes de tributació, entre aquells contribuents que obtinguen rendes a Espanya per mitjà d'un establiment permanent (EP) d'aquells que les reben sense aquesta mediació. Per a aclarir la norma, l'article 13.1.a) estableix els supòsits en els quals s'entén que una persona física o entitat opera per mitjà d'un EP en territori espanyol:

1) Quan hi dispose, de manera continuada o habitual, d'instal·lacions o llocs de treball en què es realitzi una activitat econòmica.

2) Quan hi actue per mitjà d'un agent autoritzat per a contractar, en nom i per compte del contribuent, que exercisca habitualment aquests poders.

En puritat, la nota distintiva de l'EP és la seua falta de personalitat jurídica. És a dir, els EP no són persones jurídiques residents a Espanya, sinó tan sols instal·lacions o dependències que una entitat no resident situa en territori espanyol; aquesta última (denominada casa central) és l'única que disposa de personalitat jurídica.

D'aquesta manera, en els supòsits de contribuents que actuen a Espanya per mitjà d'un EP, ens trobem davant de persones físiques o jurídiques que, encara que no siguen residents a Espanya, tenen instal·lada part de la seua activitat econòmica en territori espanyol o hi operen usualment per mitjà d'un agent autoritzat; en aquests supòsits es grava la totalitat de la renda generada per aquest EP en cada exercici econòmic. Per tant, en aquesta primera modalitat de subjecció s'estableix un període impositiu i se sotmet a tributació la renda total obtinguda per l'EP durant el període, i l'IRNR es configura com un impost de caràcter personal i de meritació periòdica.

En canvi, quan el subjecte no resident actua a Espanya sense mediació d'EP, es grava de manera aïllada cada percepció de renda, i no existeix cap període impositiu per a integrar les diferents rendes que es vagen generant. És a dir, en aquesta segona modalitat de subjecció, l'IRNR

es conforma com un impost real i de meritació instantània, i cal tributar individualment per cada renda obtinguda en territori espanyol per la persona física o jurídica no resident.

Pel que fa als **contribuents** d'aquest impost, el TRLIRNR enumera, en el seu article 5, tres tipus de contribuents:

1) Les persones físiques i entitats no residents en territori espanyol que hi obtinguen rendes, llevat que siguin contribuents de l'IRPF. Ara bé, l'article 46 del TRLIRNR permet a aquells contribuents de l'IRNR que siguin persones físiques no residents a Espanya, però que acrediten la seua residència en un altre estat membre de la UE, que opten per tributar en l'IRPF, sempre que, com a mínim, el 75% de la totalitat de les seues rendes netes procedisquen del treball o d'activitats econòmiques obtingudes a Espanya i tals rendes hagen tributat efectivament en l'IRNR.

2) Les persones físiques de nacionalitat estrangera que siguin residents a Espanya per la seua condició de: a) membres de missions diplomàtiques o oficines consulars espanyoles; b) titulars de càrrec o ocupació oficial de l'Estat espanyol com a membres de les delegacions i representacions permanents; c) funcionaris en actiu que exercisquen a Espanya el seu càrrec o la seua ocupació pública.

3) Les entitats en règim d'atribució de rendes constituïdes a l'estranger que realitzen activitats econòmiques en territori espanyol a través d'EP.

Finalment, pel que fa al **fet imposable**, l'article 12.1 TRLIRNR aclareix que aquest serà l'obtenció de rendes en territori espanyol per part dels contribuents anteriorment descrits. Ara bé, aquesta premissa fonamental ha de completar-se amb quatre matisos:

1) L'article 13 del TRLIRNR estableix expressament els supòsits en què la renda percebuda per un no resident s'entén obtinguda a Espanya, i aquesta es pot classificar, d'acord amb la seua naturalesa, en rendiments, imputacions de renda i guanys patrimonials.

2) D'acord amb l'article 12.3 TRLIRNR, no estan subjectes a l'IRNR les rendes que estiguen subjectes a l'impost sobre successions i donacions. Per tant, queden fora de l'àmbit d'aplicació de l'IRNR els

increments patrimonials obtinguts, a títol lucratiu, per persones físiques no residents en territori espanyol, els quals estan subjectes a l'ISD dins de la seua modalitat d'obligació real de contribuir.

3) L'article 14 TRLIRNR conté un llistat de rendes obtingudes a Espanya per subjectes no residents que es consideren exemptes. Es tracta de supòsits que afecten majoritàriament contribuents que, residint en altres estats membres de la UE, operen en territori espanyol sense mediació d'EP. Destaquem, entre altres, els següents:

- Per remissió, les rendes percebudes per persones físiques que l'article 7 LIRPF declare exemptes a efectes de l'IRPF.
- Les beques i altres quantitats percebudes per persones físiques i satisfetes per les administracions públiques.
- Els interessos i la resta de rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis, així com els guanys patrimonials derivats de béns mobles, obtinguts sense mediació d'EP per residents en altre estat membre de la UE.
- Els rendiments derivats del deute públic, obtinguts sense mediació d'EP a Espanya.

4) A més, cal recordar que segons la naturalesa dual de l'IRNR hi ha dues maneres de subjecció; l'article 15 TRLIRNR distingeix entre els contribuents que obtinguen rendes per mitjà d'un EP situat en territori espanyol d'aquells altres que ho facen sense aquesta mediació.

D'aquesta manera, en el primer supòsit —obtenció de rendes per mitjà d'EP— s'obliga els contribuents a tributar en l'IRNR per la totalitat de la renda imputable a l'EP, amb independència del lloc en què s'haja generat. És a dir, es grava la renda mundial obtinguda per l'EP en el corresponent exercici econòmic; aquest últim constitueix el període impositiu de l'IRNR. En canvi, en el segon supòsit —obtenció de rendes sense mediació d'EP— els contribuents han de tributar de forma separada per cada renda meritada, sense que siga possible cap compensació entre elles. Per tant, com que no existeix període impositiu, es graven aïlladament les distintes rendes obtingudes en territori espanyol pel subjecte no resident.

Finalment, aquesta regulació ha de completar-se amb el règim previst en els articles 40 i següents de l'IRNR i que preveu l'anomenat "gravamen especial sobre immobles d'entitats no residents" (GEBI). D'aquesta manera, tradicionalment, s'havia imposat a les entitats no residents que foren propietàries o posseïren a Espanya, per qualsevol títol, de béns immobles o drets reals de gaudi sobre aquests, un gravamen especial consistent en l'aplicació del tipus de gravamen del 3 % sobre el valor cadastral de l'immoble afectat.

En l'actualitat, i amb efectes a partir de l'1 de gener de 2013, la Llei 16/2012, de 27 de desembre, ha reduït considerablement l'àmbit d'aplicació d'aquesta regulació, ja que preveu expressament que aquest gravamen especial només serà aplicable per a aquelles entitats que, posseint o tenint béns immobles situats a Espanya, siguen residents específicament en països o territoris qualificats com a paradisos fiscals, amb l'excepció, a més, d'aquells que, a pesar de residir en un paradís fiscal, a) desenvolupen a Espanya, de manera continuada o habitual, explotacions econòmiques diferenciables de la simple tinença o arrendament de l'immoble; o b) es tracte de societats que cotitzen en mercats secundaris de valors oficialment reconeguts.